

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886.   Andra Kammaren.   N:o 52.

Fredagen den 7 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i Kammarens sammanträde den 30 nästlidne April förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången Bevillnings-Utskottets Betänkauden N:is 15 och 16.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 17, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1887.

§ 4.

Föredrogs men blef ånyo bordlagdt Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 36).

§ 5.

Under åberopande af i sådant afseende mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, tillkännagaf Herr Talmannen, att gemensam omröstning öfver den i Stats-Utskottets Memorial N:o 61 föreslagna, numera af båda Kamrarne godkända voteringsproposition komme att ega rum vid början af morgondagens sammanträde.

§ 6.

Till behandling förekom Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga propositioner dels under N:o 27, med förslag till särskilda förordningar

angående bankaktiebolag och angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, dels under N:o 28 med förslag till lagar angående bankbolag med sedelutgifningsrätt, angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § Handelsbalken, angående bankbolags och sparbanks konkurs samt angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830, än äfven Herrar *L. O. Smiths* och *J. Petterssons* i Alfvesta motioner angående upphörande af enskilda bankers sedelutgifningsrätt.

Herr Lyttkens, som begärt ordet för att framställa förslag rörande sättet för föredragningen af detta ärende, blef för sådant ändamål uppropad och yttrade: Rörande sättet för föredragningen af den förevarande lagen ber jag att få framställa följande förslag:

att Utskottets betänkande må punktvis och de i hvardera punkten tillstyrkta lagförslag paragrafvis föredragas med iakttagande:

att vid föredragningen af Utskottets hemställan i 3:dje punkten rörande antagande af "Lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt", § 31 må först föredragas, dernäst § 1 och vidare §§:ne i ordningsföljd;

att först sedan hvarje lagförslag blifvit genomgånget, detsammes titel och derefter Utskottets hemställan om förslagets antagande må blifva föredragna;

samt att Utskottet, för den händelse lagförslagen eller något af dem skulle i vissa delar komma att af den ena eller andra Kammaren återförvisas, må lemnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behandling, i afseende å de §§, hvilka må hafva blifvit med eller utan ändring godkända föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föränledas.

Den af Herr Lyttkens sålunda föreslagna föredragningsordning blef af Kammarerna godkänd.

Om förslag till lag angående bankaktiebolag.

I enlighet med detta beslut upplästes först § 1 i det af Utskottet i punkten 1 framlagda förslag till lag angående bankaktiebolag, hvilken paragraf godkändes.

§§ 2 och 3.

Blefvo jemväl godkända.

§ 4 hade följande lydelse:

Kongl. Maj:ts förslag:

"Bankaktiebolags grundfond skall utgöra minst tre hundra tusen kronor."

Utskottets förslag:

"Bankaktiebolags grundfond skall utgöra minst en million kronor; dock att, der de i bolagsordningen meddelade närmare bestämmelser angående bolagets rörelsegrenar och vilkoren derför uppenbarligen gifva

*Kongl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:*

vid handen, att bolaget icke har till ändamål att drifva bankrörelse i större omfattning, utan blott att i likhet med så kallade folkbanks, sparkassor och andra sådana låneinrättningar tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, grundfonden må, om Konungen gifver dertill lof, bestämmas till lägre belopp, dock ej understigande två hundra tusen kronor.“

*Om förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)*

I fråga om denna § hade reservationer afgifvits af Herr *M. Dahn*, med hvilken Herr *Hans Andersson* i Nöbbelöf instämt, och som ansett, att orden "två hundra tusen" bort utbytas mot "ett hundra tusen"; af Herr *I. Lyttkens*, *J. A. Johansson* i Kalmar och *J. A. Sjö*; samt af Herr *J. Anderson* i Tenhult.

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Herr *Lyttkens*: Emot Utskottets förslag i den nu föredragna punkten har jag anført reservation i syfte att få den förändring i paragrafen införd, att siffran 200,000 kronor utbytes emot 100,000 kronor. Jag skulle icke våga påyrka denna förändring, så vida icke enligt denna samma lag vore lemnad den makt i Konungens händer att för hvarje särskildt fall pröfva om koncession kunde beviljas och dervid tillse, huru vida bolagsordningen är af den beskaffenhet, att den lemnar säkerhet för att en bank med för liten grundfond icke må inlåta sig i företag, som äro för omfattande i förhållande till grundfonden. Men med denna Konungen medgifna pröfningsrätt anser jag undanröjd den fara, som eljest kunde ligga i en dylik nedsättning af grundfondens stadgade minimibelopp. Genom en så beskaffad nedsättning kan emellertid de mindre orternas behof af bankinrättningar blifva tillgodosedt till allmänhetens nytta och de respektive orternas fördel. Och det är ingalunda alltid fallet, att grundfondens storlek är bestämmande för en bankinrättnings soliditet, utan beror detta lika mycket och fast mer på det sätt, hvarpå bankens rörelse skötes och de bestämmelser, som innehållas i bolagsordningen.

Herr *Talman*! Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen med den förändring, att siffran 200,000 kronor utbytes emot 100,000 kronor.

Häruti instämde Herr *Anderson* i Tenhult.

Herr *Thomasson*: Jag skall gerna medgifva, att det icke är af allt för stor vikt, om siffran bestämmes till 100,000 eller 200,000, då

Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag
(Forts.)

det i alla fall skall bero på Konungens pröfning huru vida oktroj skall medgifvas eller icke. Men då jag stält mig bland dem, som yrkat på den högre siffran, har jag gjort det, därför att jag städe under behandling af de ifrågavarande lagförslagen arbetat för att bankerna, af hvilket slag de än må vara, skulle få den fasthet och styrka, att de innebure trygghet mot förlust för den allmänhet, som komme i förbindelse med dem. Jag erkänner visserligen, att en stor grundfond i och för sig icke i detta hänseende innebär någon absolut garanti, men å andra sidan kan icke bestridas, att den bank, som redan från början har tillräckligt stor grundfond för att möta hastigare rubbningar i rörelsen, besitter större trygghet än de banker, hvilka från sin början hafva att kämpa mot ekonomiska svårigheter. Det är nu sant — och jag väntar mig deuna invändning — att bankkomitén föreslagit, att grundfonden skulle kunna få vara så liten som 100,000 kronor; men jag vill redan nu fästa uppmärksamheten derpå, att bankkomitén föreslog en tredubbel garanti, d. v. s. dubbel utom grundfonden, då deremot nu icke skulle finnas något annat än grundfonden i och för sig. Jag tror för öfrigt, att 200,000 kronor alltid skola kunna åstadkommas för inrättande af en allmän låneinrättning, då ingen vidare garanti behöfves. Om icke ett så pass obetydligt belopp som detta kan åstadkommas, utgör det enligt mitt förmenande ett bevis, att frågan om inrättande af denna låneanstalt blifvit för tidigt väckt och därför bör i allmänhetens och kreditens eget intresse hvila, tills man kan komma upp till denna siffra.

Jag yrkar därför bifall till paragrafen sådan den föreligger.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Det är Kammaren utan tvifvel bekant, att den medlem af Konungens råd, som kontrasignerat Kongl. Maj:ts propositioner till lagar rörande bankaktiebolag och enskilda banker, är af svår sjukdom förhindrad att fullgöra sitt embete. Vid detta beklagliga förhållande har det blifvit nödigt, att någon annan medlem af Konungens råd här söker gifva skäl för de åsikter, som af Konungens rådgifvare hyllats i bemälda frågor. Kammaren torde benäget förstå, att fullgörande af ett sådant uppdrag måste vara mycket svårt för en person, som först på sista tiden haft anledning att särskildt sätta sig in i de nu framlagda förslagen. Det torde därför vara möjligt, att icke alla detaljerna i förslagen blifvit af mig fullt genomträngda.

Det Sammansatta Utskottet har i afseende på den nu föredragna lagen gjort den ändringen, att det i lagen infört bestämmelser ur 1848 års aktiebolagslag. Detta har Utskottet gjort särskildt af det skäl, att det skulle medföra bekvämlighet att hafva alla bestämmelser angående bankaktiebolag sammanförda i en lag. Denna synpunkt har utan tvifvel sitt värde. Regeringen har gått till väga på ett annat sätt, menande att det ur lagstiftningssynpunkt hade sin betydelse, att de bestämmelser angående bankaktiebolag, som icke egentligen äro af civillags beskaffenhet, utan rent finansiella, också betraktades såsom rent finansiella, hvarigenom man icke behöfde hänvisa hvarje förslag till förändring i dem till Högsta Domstolens granskning. Högsta

Domstolen består utan tvifvel af mycket utmärkte och kunnige män i de ämnen, som tillhöra Högsta Domstolens behandling. Det är tvifvels utan' också möjligt, att inom Högsta Domstolen finnas finansiella insigter; men ingalunda kan man ställa det anspråk på Högsta Domstolens medlemmar, att de öfver hufvud taget skola vara finansmän, och att pålägga dem bördan att granska rent finansiella lagförslag har därför synts regeringen mindre lämpligt. Då det emellertid ser ut, som stämningen inom Riksdagen vore den, att fördelarne utaf att sammanföra alla bestämmelserna i *en* lag anses större än de olägenheter, som deraf kunna härflyta, tror jag icke att från regeringens sida något hinder skall möta att godkänna en sådan förändring. Jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå att de förändringar, som Utskottet sedermera i det Kongl. förslaget gjort, till följd af det sätt, hvarpå lagstiftningen skulle betraktas, måste remitteras till Högsta Domstolen, hvarför det är omöjligt att, innan dess yttrande afgifvits, fälla något bestämdt omdöme om deras antaglighet eller icke antaglighet.

Hvad de förändringar angår, som Utskottet i särskilda paragrafer föreslagit, synas mig de flesta, så vidt jag kan se utan att ega kännedom om hvad Högsta Domstolen kan komma att säga, vara antingen verkliga redaktionsförbättringar eller åtminstone sådana, att skäl till invändning emot dem icke bör förekomma. I afseende på den nu föredragna paragrafen ber jag dock få säga några ord.

I regeringens proposition var förslaget, att det minsta aktiekapitalet skulle få uppgå till 300,000 kronor. Häri har Utskottet föreslagit två förändringar, den ena, att i regel det minsta beloppet skulle vara 1,000,000 kronor och att blott i vissa undantagsfall, då af omständigheterna syntes att bankrörelsen skulle komma att drifvas i mindre omfattning, ett mindre belopp skulle kunna godkännas, den andra, att detta belopp skulle kunna gå ned ända till 200,000 kronor. Hvad den förra förändringen angår, så är det klart, att, då regeringen föreslagit, att bankaktiebolag skulle få finnas med så små aktiebelopp som 300,000 kronor, regeringen alltid tänkt sig att, så godt sig göra låter, vid pröfningen af hvarje reglemente för bankaktiebolag tillse att kapitalet svarar mot den rörelse bolaget afsett att bedriva. Att åter nedsätta beloppet från 300,000 kronor till 200,000 eller, såsom här blifvit föreslaget, till blott 100,000 kronor, kan synas vara en smaksak. Men jag vill dock fästa uppmärksamheten på, att ett bankaktiebolag, som skall drifva bankrörelse med så svag grundfond, som här är ifrågasatt, kan medföra sina vådor. Äfven om man tänker sig att ett sådant bolag, då det stiftas, skall hafva till uppgift en mera inskränkt rörelse, står det icke i regeringens makt att förhindra att icke bolaget, som börjat med denna afsigt, genom omständigheterna drifves in i en rörelse, hvars omfattning blifver betydligt större än man från början tänkt sig och som reglementet tyckes äsyfta; och att regeringen skulle sätta in i reglementet bestämmelser, som skulle omöjliggöra en sådan betydligare utvidgning, tror jag icke går an. Detta skulle lägga sådana band på rörelsen, att man sannolikt icke skulle underkasta sig det. Nedsättning af beloppet synes mig därför vara

Om förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)

förenad med vådor, och ju större nedsättningen blifver, ju större blifva dessa vådor. Men på samma gång jag säger detta, får jag säga, att regeringen icke härvid lägger den vikt, att jag tror något hinder förefinnes, att den af Utskottet föreslagna nedsättningen till 200,000 kronor skulle kunna af regeringen accepteras. Jag har blott velat påpeka de betänkligheter, som enligt mitt förmenande finnas mot detta förslag.

Herr Hans Andersson: Då vi nu stå inför behandlingen af en ny banklag, hvilken fråga från nästan alla håll anses böra erhålla en snar lösning, så är hufvudsaken att söka undanrödja de hinder, hvilka kunna uppresas sig emot de förslag till lag i ämnet, som redan äro framställda. Särskildt antager jag, att i fråga om förslagen till lag rörande de enskilda sedelutgifvande bankerna skola vi möta den invändningen att, om Riksdagen beslutar indragning af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, dessa skola på de mindre platserna nödgas indraga sina afdelningskontor. Och på det att, derest något sådant skulle inträffa, hvilket jag för min del icke vet, man må kunna i dess ställe bilda små aktiebanker, så har jag varit med om nedsättning af dessa bankers grundfonds minimikapital till 100,000 kronor, och tror jag att på platser, der affärsrörelsen icke är synnerligen stor och någon vidlyftigare diskontering ej förekommer, man kan hjälpa sig med detta belopp såsom minimum för grundfonden. Af nuvarande bankinrättningar finnes en med detta belopp såsom minsta aktiekapital samt en annan, hvars hela grundfond icke utgör mer än 54,000 kronor och som ändå utöfvar en ganska stor och gagnande verksamhet. På dessa grunder och för att undanrödja hindren för antagande af en ny banklagstiftning, yrkar jag i likhet med Herr Lyttkens nedsättning af beloppet 200,000 kronor till 100,000 kronor.

Herr Hammarberg: Jag ber endast att i korthet få uttala att jag på de skäl, som blifvit anförda såväl af Lag-Utskottets ärade vice ordförande som Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet, anser klokheten bjuda att bifalla Utskottets förslag i denna paragraf. Den förste talaren har väl fullt riktigt anmärkt, att det är mindre grundfondens storlek än det sätt, hvarpå en bank skötes, som är bestämmande för dess säkerhet, men det torde dock i allt fall åligga oss här i Kammaren att tillse, att sådana bestämmelser i den nya lagen intagas, som äro egnade att bidraga till beredande af trygghet för allmänheten; och att grundfondens storlek i detta hänseende spelar en väsentlig rol, torde icke kunna förnekas. Det torde därför vara önskligt, att Kammaren bifaller Utskottets hemställan i denna paragraf, hvilket jag för min del yrkar.

Herr Gumælius: Ehuru jag ingalunda är någon motståndare till smärre banker, utan tvärtom önskar att sådana i allt större antal må komma till stånd i landsorterna, har jag dock icke inom Utskottet ansett mig böra förorda nedsättande af grundfondens minimum under hvad Utskottet föreslagit, eller 200,000 kronor, då här blott är fråga

om aktiebanker, som icke hafva någon annan säkerhet att erbjuda, än den som ligger i grundfonden. Det finnes ju äfven en annan sorts smärre banker, nemligen de solidariska folkbankerna, hvilka äfven drifva lånerörelse i liten skala inom begränsadt område, och jag tryggar mig till Herr Finansministerns förklaring i motiveringen till den Kongl. propositionen, att dessa äfven skola tillgodoses med en särskild, för dem lämpad lagstiftning. Då detta löfte infrias, hvilket jag hoppas ej må dröja synnerligen länge, så är möjlighet beredd för åstadkommande af bankinrättningar, i hvilka aktiekapitalets litenhet i viss mån utfylles genom den ökade trygghet, som ligger i den solidariska ansvarigheten. Sålunda skola smärre banker kunna uppstå, dels solidariska med mindre grundfonder, dels aktiebanker med grundfond ned till 200,000 kronor och i öfrigt begränsad ansvarighet. Vid detta förhållande har jag för min del biträdt Utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

*Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts)*

Herr Herslow: Inom bankkomitén var den nu förevarande frågan föremål för lifliga öfverläggningar. Liksom hvar och en kan finna, är här fråga om en siffra, som kan glida från ett mycket stort tal till ett belopp huru litet som helst, och bankkomitén stannade vid att bestämma minimum till 100,000 kronor. Vi ansågo det nemligen icke riktigt att framtvinga solidarisk ansvarighet för de små bankerna samtidigt som dylik ansvarighet afskaffades för de större. Ty är det icke önskligt, att förmögna privatmän ikläda sig solidarisk ansvarighet för banker, så kan det än mindre vara önskligt, att de mindre bemedlade, det s. k. småfolket, skall ikläda sig en sådan ansvarighet. Då komitén sålunda icke ville förmena äfven små banker fördelen af begränsad ansvarighet, förutsatt att dessa mindre bankers verksamhet blefve genom bolagsordningen begränsad till ett trängre område, hafva vi äfven ansett grundfondens minimum kunna bestämmas till allenast 100,000 kronor. I det förslag, Utskottet här framlagt, synes mig en förbättring vara införd, så till vida som grundfonden der bestämmas till minst en million kronor för de banker, hvilka skola ega rätt att, utan att vara underkastade Kongl. Maj:ts särskilda granskning rörande sin verksamhet, erhålla sanktion på sin bolagsordning, så snart de dertill anmäla sig, under det att deremot Kongl. Maj:t skall ega rätt att före meddelande af sanktion först noga pröfva den blifvande verksamheten hos hvarje bank, som anmäler sig ännu börja med en mindre grundfond, och tillse om det föreslagna mindre beloppet kan anses tillräckligt för den uppgift banken satt sig före. Med stadgandet om en sådan Kongl. Maj:ts granskning, ser jag icke något skäl att icke, på sätt Herr Lyttkens föreslagit, nedsätta minimibeloppet från 200,000 till 100,000 kronor.

Herr Sjö: I likhet med den ärade vice ordföranden i Banko-Utskottet, har jag för min del varit af den åsigt, att det ifrågavarande minimibeloppet icke borde bestämmas högre än till 100,000 kronor, och jag har stödt denna min uppfattning på bankkomiténs uttalande, hvilken kommit just till denna summa. Jag anser att man icke bör

Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)

försvåra inrättandet af smärre penninginrättningar på landet, ty det är på många orter icke så lätt att få i hop en teckning ens af denna mindre summa. Ett stöd för min åsigt tror jag äfven finnes deri, att Kongl. Maj:t under nuvarande förhållanden fastställt bolagsordningar för penninginrättningar i städerna med till och med lägre aktiekapital. Sålunda erhöll Stockholms folkbank, som för närvarande är en af de största aktiefolkbanker, Kongl. Maj:ts tillstånd att börja sin rörelse med ett inbetaldt kapital af endast 50,000 kronor. Detta torde vara skäl som tala, och jag tror för den skull det vara bäst, att siffran för minsta grundfonden nedsättes till 100,000 kronor i stället för 200,000 kronor.

Herr vice Talmannen Larsson: Äfven jag ber att få biträda deras åsigt, som vilja nedsätta det lägsta beloppet för grundfonden från 200,000 till 100,000 kronor. Jag kan nemligen icke finna någon fara ligga deri, i synnerhet som, efter hvad Utskottet här föreslagit, det skulle bero på Kongl. Maj:ts pröfning att bestämma grundfondens belopp. Vi hafva ju exempel på att det finnes bankaktiebolag med en grundfond af 100,000 kronor, som stått sig ganska bra, under det att andra dylika bolag med t. ex. 1 millions grundfond gått öfver ända. Det beror, enligt mitt förmenande, icke så mycket på aktiekapitalets storlek, huruvida en bank kommer att bära sig eller icke, utan detta ligger naturligtvis mera uteslutande i bankens skötsel och den kontroll, som på densamma utöfvas. Jag föreställer mig nemligen att i aflägsna delar af landet, der man har långt till andra bankinrättningar och man skulle vilja inrätta en mindre bank med en inskränktare rörelse, det skulle vara ganska svårt att åstadkomma detta, om aktiekapitalet skall vara allt för stort. Såsom en brist uti lagförslaget förefaller det mig, att banken får ikläda sig förbindelser till obegränsadt belopp. Jag tror att det hade varit bättre, om man ställt bankens förbindelser i ett visst proportionerligt förhållande till dess egna fonder. Någon bestämmelse i den vägen föreligger dock icke. Jag föreställer mig att, om en mindre bank, med t. ex. 100,000 kronors grundfond, skulle söka fastställelse på sin bolagsordning af innehåll att bankens rörelse skulle stå i ett visst förhållande till dess grundfond och det äfven bestämdes att, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, af årsvinsten afsätta 20 procent till reservfonden i stället för 10 procent, som Utskottet föreslagit, och om de personer, som vilja bilda banken, förklara sig villiga att afsätta detta större belopp till reservfonden, så tror jag att denna bank, med ett aktiekapital af endast 100,000 kronor, skulle vara lika säkert grundad som någon annan bank, hvilken skulle drifva en mera utsträckt rörelse, men endast afsätta 10 procent af årsvinsten till reservfonden och med obegränsad verksamhet. Jag tror således att det icke ligger någon fara uti att bifalla reservanternes förslag, hvilket afser siffrans nedsättande till 100,000 kronor, allra helst det i hvarje fall kommer att pröfvas af Kongl. Maj:t, huruvida rättighet till bankrörelse må beviljas eller icke.

Herrar Friherre *Fock* och *Hansson* instämde i detta yttrande.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som förekommit, godkändes paragrafen med den ändring att orden "tvåhundra-tusen kronor" utbyttes mot "etthundratusen kronor."

*Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)*

§§ 5—14 och *Första kapitlets öfverskrift.*

Godkändes.

§§ 15—17.

Blefvo likaledes godkända.

För § 18 hade Utskottet föreslagit följande lydelse:

"Varda penningar hos bankaktiebolag insatta att viss tid der innestå, mot eller utan ränta, skall bevis, som bolaget derom utfärdar, ställas till viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man.

I öfrigt må af bankaktiebolag utfärdadt bevis, att medel blifvit der-insatte eller dit inbetalde, icke genom öfverlåtelse användas som betalningsmedel, utan gälle det endast såsom bevisningsmedel i fråga om inbetalningen eller insättningen."

Motsvarande § 17 i Kongl. Maj:ts förslag var så lydande:

"Af bankaktiebolag utfärdadt insättningsbevis, med eller utan ränta, skall ställas till viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man.

Qvitto å insatta medel gälle endast såsom bevis öfver insättningen, men må icke genom öfverlåtelse såsom betalningsmedel användas."

I fråga om denna paragraf anförde:

Herr vice Talmannen Larsson: Jag kan icke finna annat än att Utskottets förslag är en försämring af Kongl. Maj:ts förslag. Det heter i 18 §: "varda penningar hos bankaktiebolag insatta att viss tid der innestå" o. s. v. Nu förekommer det ju ofta, att man sätter penningar på deposition på 3, 4 och 6 månaders uppsägning, men man säger icke upp penningarna och de stå kvar på en alldeles obestämd tid, under det att andra sägas upp, när de sättas in, men när man sätter in penningar på uppsägningstid, så vet man icke, när den tiden inträffar, att de tagas ut och, det kan därför icke sägas att de sättas in på viss tid. Mig förefaller det som om motsvarande § 17 i Kongl. Maj:ts förslag är mera tydlig och korrekt än den lydelse den fått i Utskottets förslag. Jag skall icke göra något bestämt yrkande, innan jag får höra, om Utskottets ledamöter kunna häfva mitt tvifvelsmål i detta hänseende, då den motivering, som Utskottet lemnat i sitt betänkande, icke synes mig bevisa hvad den skulle bevisa.

Herr Lyttkens: Denna paragraf afser att förekomma att sådana insättningsbevis å penningar, som insättas på bestämd tid, skulle kunna ställas till order, så att dessa insättningsbevis skulle kunna nyttjas så-

Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)

som likvidationsmedel till hvem som helst och utgöra en sorts sedlar och sålunda bilda ett kringgående af förbudet mot sedelutgifning. Vigten ligger icke på det, som vice Talmannen påpekat, utan derpå att öfverlåtelse skall ske *till viss man*, så att det icke blir några löpande förbindelser, som kunna gå som sedlar. Vice Talmannen sade, att penningar, som sättas in t. ex. på 3 månaders uppsägning, icke stå på viss tid. Jo, de skola naturligtvis stå till 3 månader efter uppsägning. Det är möjligt, att ordalagen icke äro de mest lämpliga, men om man vill läsa paragrafen rätt, så finner man, att det är icke *deri*, i ordet *viss tid*, som paragrafen har sin betydelse, utan *deri*, att öfverlåtelse skall ske endast till *viss man*, så att man icke får något slags sedlar, och af denna anledning tror jag att paragrafen är tillräckligt tydlig, sådan den är skriven.

Herr vice Talmannen Larsson: Hvad Herr Lyttkens nu yttrade återfinnes i Utskottets motivering till den nu föredragna paragrafen, men jag anser dock icke denna motivering vara tillräcklig för vidtagande af de förändringar i Kongl. Maj:ts förslag, som Utskottet här gjort. Det heter enligt Kongl. Maj:ts förslag: "Af bankaktiebolag utfärdadt insättningsbevis, med eller utan ränta, skall ställas till viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man. Qvitto å insatta medel gälla endast såsom bevis öfver insättningen, men må icke genom öfverlåtelse såsom betalningsmedel användas."

Så vidt jag vet, återfinnas dessa bestämmelser i bolagsordningen för nuvarande aktiebolag, och jag har mig icke bekant att dessa qvittor på insatta medel hafva kunnat gälla såsom betalningsmedel man och man emellan, eller att man med ett sådant öfverlätet qvitto gjort fordringsanspråk mot banken gällande. Det synes mig således, som skulle Kongl. Maj:ts förslag i denna paragraf innehålla allt hvad som behöfves, och det förefaller mig, som om den till och med vore tydligare än med den redaktion Utskottet föreslagit.

Jag tillåter mig således att yrka afslag å Utskottets och bifall till Kongl. Maj:ts förslag i nu föredragna paragraf.

Herr Johansson i Kalmar: Dessa två moment handla om bevis å insatta medel. I första momentet öfverensstämmer Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag *deri*, att bevisen skola ställas till viss man och öfverlätas till viss person. I andra momentet öfverensstämmer Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag *deri*, att bevisen icke få öfverlätas som betalningsmedel. Hufvudinnehållet är sålunda detsamma i såväl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag.

Anledningen, hvarför en sådan redaktionsförändring blef vidtagen som den, hvilken nu förekommer, var den, att i Kongl. Maj:ts förslag förefunnos två oegentligheter. Den första var uttrycket: "insättningsbevis, med eller utan ränta." Det tyckes nemligen häraf framgå, som om det voro *bevisen*, och icke penningarna, som löpa med ränta i stället för motsatsen, och detta har man velat uttrycka i Utskottets förslag. Härvid har Utskottet visserligen kommit till ett uttryck, som

i någon mån också skulle kunna betraktas som en oegentlighet, eller att penningarna skola innestå en viss tid. Men penningarna kunna ju i många fall sägas innestå en viss tid, äfven om de på obestämd tid blifvit insatta, och man kan kalla detta en viss tid, äfven om det icke skulle vara en på förhand gifven tid.

Den andra oegentligheten i Kongl. Maj:ts förslag är uttrycket: "qvitto å insatta medel." Det anmärktes i Utskottet, att qvitto är det bevis, som lemnas, då betalning göres å en skuld. Då jag gör en sådan betalning, får jag ett qvitto, men om jag sätter in penningar i en bank, kan jag icke kalla det bevis, jag då erhåller, för ett qvitto.

Då således med dessa redaktionsförändringar af de två momenten någon ändring af *innehållet* icke egt rum, och man endast sökt att korrigera uttrycken, tror jag att Kammaren kan utan fara antaga Utskottets förslag. Jag är öfvertygad att den verkställda redaktionsförändringen, med kännedom af den hand, som verkställt densamma, icke är illa gjord.

Herr Thomasson: Jag tror, att Utskottets redaktion af paragrafen eger afgjort företräde framför Kongl. Maj:ts förslag. Den går ut på, som herrarne torde finna, att förtydliga andra momentet af paragrafen enligt Kongl. Maj:ts förslag, och den skiljer emellan å ena sidan de i första momentet afhandlade depositionsbevisen, hvilka äro fullständiga fordringsbevis, som kunna transporteras på viss person, och å andra sidan på qvitton å inbetalda penningesummor, hvilka qvitton icke gälla i annans hand eller för annan person än den, som gjort insättningen. Detta är deremot i Kongl. Maj:ts förslag sammanblandadt, så att, då första och andra momentet omnämner både fordrings- och insättningsbevis, har man svårt att finna, hvilka bevis, som kunna hänföras till det ena eller andra slaget. Jag tror således att Herr vice Talmannen skall finna den gjorda förändringen icke hafva varit obehöflig. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det propositioner gifvits å de olika yrkandena, blef paragrafen, sådan den af Utskottet föreslagits, af Kammaren godkänd.

§ 19 äfvensom *Andra kapitlets öfverskrift.*

Godkändes.

§§ 20—28.

Godkändes jemväl.

§ 29 var så lydande:

"Revision skall årligen förrättas. Val af revisorer skall årligen ske vid ordinarie bolagsstämma. *Ej må styrelseledamot i sådant val deltaga. Åtminstone hvar annat år skall en af revisorerne ombytas.*

*Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)*

Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)

I revisionen skall jemväl deltaga en af Konungens Befallningshafvande förordnad person, hvilken derför af bolaget åtnjuter ersättning efter bestämmande af Konungens Befallningshafvande.“

Beträffande denna paragraf yttrade:

Herr vice Talmannen Larsson: I den nu föredragna 29 § tager jag mig friheten föreslå en förändring. Det heter nemligen i paragrafen: “I revisionen skall jemväl deltaga en af Konungens Befallningshafvande förordnad person“ etc. Jag föreslår nu, att denna person måtte utses af Konungen, och att således orden: “Konungens Befallningshafvande“ måtte utbytas emot ordet: “Konungen“. Jag tror för min del, att det i detta fall vore af största vikt, att det blir Kongl. Maj:t, som förordnar den person, som skall deltaga i revisionen. Det yttrades nyss från statsrådsbanken, att man icke kunde förutsätta att Högsta Domstolens ledamöter, huru dugliga de för öfrigt äro, skola vara bankmän, och det kan äfven sägas om Konungens Befallningshafvande, att de kunna vara utmärkta i alla andra afseenden, men att man icke kan begära af dem, att de skola vara financiärer, åtminstone icke alla. Då Konungens Befallningshafvande eller dess ombud enligt 22 § fått sig tillerkänd rättigheten att hafva tillgång till bankens räkenskaper och handlingar, samt genom samma paragraf bestämts, att Konungens Befallningshafvande eller dess ombud skall vara närvarande, då bankrapporterna uppgöras till Finansdepartementet, så har ju Konungens Befallningshafvande redan derigenom en ganska sträng kontroll öfver bankens verksamhet, om den utöfvas. Man måste dock medgifva, att den kontroll Konungens Befallningshafvande hittills utöfvat icke alltid blifvit så fullgjord som önskligt varit, då de olyckor, som på många ställen inträffat, antagligen kunnat undvikas, om kontrollen varit tillräckligt noggrann. I nuvarande bolagsordningen för de olika bankerna står i flere af dem, att det *beror* på Konungens Befallningshafvande att utse ombud för deltagande i bankrevision; i andra heter det, att Konungens Befallningshafvande *eger* att förordna detta ombud, och i några står det till och med att Konungens Befallningshafvande *skall* utse ombud. Jag känner dock icke till, huruvida Konungens Befallningshafvande begagnat sig af denna rättighet att förordna revisor för deltagande i granskningen af bankernas räkenskaper. I de flesta fall komme väl de personer att förordnas till ombud, som af Konungens Befallningshafvande föreslås, men det skulle kunna gifvas fall, der det vore godt om någon annan än Konungens Befallningshafvande vore den bestämmande. Jag antager t. ex. att en inspektör, som tager del af bankens ställning, icke kan göra det så omfattande som en fullständig revision bör göra det, men finner af sin inspektion eller ock af den insända revisionsberättelsen att någonting är i olag med banken; då vore det nyttigt om Kongl. Maj:t egde rätt att utse en person att deltaga i denna banks revision. Konungen eger visserligen rättighet skicka ned en person till banken, men en sådan åtgärd skulle väcka misstroende emot banken och kanske vara rätt ödesdiger för densamma, under det att, om en revisor

förordnas af Kongl. Maj:t, kan en dylik revision försiggå i allsköns lugn och utan att framkalla någon oro med afseende å bankens ställning.

Man kan väl icke påstå att detta skulle blifva något nytt bestyr för Kongl. Maj:t, likasom jag ej heller tror, att det skulle blifva så besvärligt. Som vi veta, eger Kongl. Maj:t redan nu att insätta en styrelseledamot och revisor i sådana jernvägsbolag, som fått understöd af staten. Visserligen handhafvas äfven inom respektive jernvägsförvaltningar betydande affärer, men icke är detta att jemföra med den vigt det ligger uppå, att en bank skötes så väl, att allmänheten med förtroende kan vända sig till densamma. Jag för min del tror att det vore en välbetänkt åtgärd, om paragrafen i fråga ändrades derhän, att Kongl. Maj:t skulle ega att årligen förordna den person, som hade att deltaga i revisionen af bankernas förvaltning och verksamhet.

Jag vågar därför föreslå den ändring i paragrafen, att ordet: "Konungens Befallningshafvande", der det förekommer i paragrafen, utbytes mot ordet: "*Konungen*", då det sålunda komme att beta: "I revisionen skall jemväl deltaga en af *Konungen* förordnad person, hvilken därför af bolaget åtnjuter ersättning efter bestämmande af *Konungen*."

Jag tror att det skulle lända till trygghet för allmänheten, om en sådan förändring gjordes.

Herr Lyttkens: För sitt förslag, att det i den föredragna paragrafen förekommande ordet: "Konungens Befallningshafvande" måtte utbytas mot: "Konungen", har vice talmannen åberopat ett yttrande från statsrådsbanken om Högsta Domstolens ledamöter, nemligen att de icke kunna antagas vara finansierere, och tillämpar han det nu på Konungens Befallningshafvande, i det han förklarar att desse väl kunna vara dugliga och förståndiga män, men att han icke tilltror dem att vara finansierere. Men, Herr vice Talman, icke kan det väl behövas någon egentlig finansiell förmåga för att utse en person att deltaga i en bankrevision. Dertill fordras endast den personkännedom, att veta att en person är kunnig, ordentlig och pålitlig, dertill inskränker sig enligt mitt förmenande behöfligheten af den finansiella förmågan i detta afseende. Då det blefve fråga om att tillsätta en person för revision af en bankinrättning i landsorten, finge väl Kongl. Maj:ts regering i alla fall, i saknad af nödig personkännedom, anmoda sine befallningshafvande att dertill föreslå lämplig person; och då tycker jag att Konungens Befallningshafvande kunde lika väl sjelf direkt förordna revisoren. Eller menar Herr vice Talmannen, att en person skulle skickas från Stockholm för ändamålet? Då blefve det kostsamt.

Som nu emellertid Kongl. Maj:t icke framställt någon begäran i det syfte, hvori ändringsförslaget är framställt, utan ansett det vara till fyllest att öfverlemla saken åt Konungens Befallningshafvandes direkta afgörande, tror jag att man icke bör afvika från Kongl. Maj:ts förslag, utan att man med godt samvete kan antaga paragrafen, sådan

*Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)*

*Om förslag
till lag
angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)*

den blifvit af Utskottet tillstyrkt. De befarade vådorna blifva hvarken större eller mindre i det ena eller andra fallet; och å båda hållen kan man ju misstaga sig — det kan ingen hjälpa — liksom det å andra sidan måste anses vara lika angeläget för Konungens Befallningshafvande som för Kongl. Maj:t att få pålitliga och kunniga personer till verkställande af den granskning, hvarom här är fråga.

Jag yrkar bifall till paragrafen.

Herr vice Talmannen Larsson: Samma skäl som Herr Lyttkens anført mot mitt förslag vill jag återropa för detsamma. Han har talat om den ökade kostnad, som skulle föranledas deraf, att Kongl. Maj:t skulle behöfva skicka särskilda personer från Stockholm för att deltaga i revisioner af bankinrättningar i landsorten. Härvid lag tror jag dock att man icke får fästa sig så mycket vid kostnaderna. Ty om Kongl. Maj:t skulle se sig föranlåten att för nyss angifna ändamål afsända en person från Stockholm eller annan aflägsen plats, så bevisar detta att särskilda skäl föreligga dertill att en särskild revision är af nöden, och i så fall vore de penningar, som i dylikt afseende utgäfves, väl använda. Jag tror för öfrigt att till verkställande af dessa revisioner i allmänhet de personer blifva utsedda, som förordats af Konungens Befallningshafvande, men det kan gifvas fall, då det kan vara godt att icke följa dess förslag.

Man har dessutom exempel på att de personer, som utgöra Konungens Befallningshafvande, sjelfva äro ganska stora delegare i bankinrättningar. Först skall en sådan person såsom aktieegare deltaga i val af revisorer och sedan skall samma person utse den, hvilken skall å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar deltaga i revisionen. Jag kan icke finna detta vara lämpligt. Särskildt kommer jag i håg hvad man berättat om en bank. Å en bolagsstämma hade man för afsigt att vägra décharge för styrelsens ledamöter, men ordföranden å stämman, en landshöfding, påstod att décharge och ansvarsfrihet ej vore detsamma, och i häpenheten häröfver föll klubban och déchargen erhöles. Jag tror, att man kan framdraga många exempel, som utvisa, att det kan vara ganska behöfligt, att Kongl. Maj:t skall förordna den person, som skall deltaga i revisionen. Jag vidhåller derfor mitt förra yrkande, och tror, att förändringen icke kan skada, utan tvärt om leda till stor trygghet.

Herr Danielson: Då Herr vice Talmannen förutsätter att de personer, som skola af Konungen förordnas att deltaga i bankrevisionerna, i allmänhet blifva de, som föreslås af Konungens Befallningshafvande, tror jag, att den ifrågasatta förändringen icke är af någon vidare vikt. Men säkert är, att den skall komma att leda till betydligt ökade kostnader för bankerna. Ty Kongl. Maj:t skulle i så fall ega rätt att föreskrifva den ersättning, som den i revisionen deltagande personen skall åtnjuta af bolaget. För min del får jag således instämma med Herr Lyttkens och yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Blott ett par ord. Jag ber få fästa Herr vice Talmannens uppmärksamhet derpå, att Konungens Befallningshafvande, såsom varande en myndighet, icke kan vara delegare i aktiebanker. Deremot kan en landshöfding vara aktieegare, men ej landshöfdingeembetet.

Jag tror därför, att vi kunna mycket väl antaga Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen Larsson: Jag skall icke ens tacka för den upplysning, som Herr Lyttkens lemnade, ty hvad han nämnde är iagen nyhet för mig. Jag vet mycket väl, att Konungens Befallningshafvandes funktion utöfvas af vissa personer. Men jag vill erinra den värde talaren om, hvad han lika väl som jag vet, att landssekreteraren och landskamreraren ofta nog äro ledamöter i styrelsen för bankinrättningar. Det är som vi veta icke så ovanligt, att Konungens Befallningshafvande utgöres af desse två embetsmän. De kunna i så fall enligt denna lag ej i bolagsstämman deltaga i val af revisorer, men de skola enligt föreliggande förslag förordna den person, som å det allmännas vägnar skall revidera deras egna åtgärder. Detta är, enligt min tanke, att gå bra långt. I Konungens råd sitter icke någon som på samma gång är styrelseledamot i bankinrättning, och det kan således icke vara annat än fullt riktigt att Kongl. Maj:t skall utse personer att deltaga i de årliga bankrevisionerna.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, godkände Kammaren den förevarande paragrafen oförändrad.

§ 30, öfverskriften till Tredje Kapitlet samt §§ 31—33, som, hvar efter annan, föredrogos.

Blefvo likaledes godkända.

§ 34 lydde:

“*Varder*, under det bankaktiebolag fortsätter sin rörelse, utdelning beslutad och verkställd, *ändå* att, enligt senast upprättade bokslut, tillgång dertill icke finnes utan minskande af bolagets grundfond eller reservfond, vare, i händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser, de bolagsmän, som *uppburit sådan utdelning*, skyldige att *återbära densamma*; och ansvare derjemte de bolagsmän, som *deltagit i beslutet*, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

Lag samma vare der, efter det bankaktiebolag blifvit stäldt under utredning eller beslut fattats om bolagets upplösning, utdelning till bolagsmännen skett och bolaget sedermera finnes oförmöget att *fullgöra sina förbindelser*.”

Om förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Om förslag
till lag
angående
bankaktie-
bolag.
(Forts.)

Efter uppläsning häraf yttrade:

Herr Thermænius: Jag tillåter mig hemställa om att orden: "ändå att" i tredje raden af denna § måtte utbytas mot ordet: "ehuru". Jag tror, att det senare uttrycket är mycket tydligare än det förra.

Herr Gumælius: Jag hemställer att vid behandlingen af ifrågasatt varande lagar vi icke må fästa oss vid så små enskildheter, som den vi nyss hört omordas. Dessutom skulle den ifrågasatta ändringen göra våra jurister mycket ledsna. Jag anhåller om bifall till paragrafen oförändrad.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes.

§§ 35 och 36, öfverskriften till kap. 1 äfvensom §§ 37—43 och öfverskriften till kap. 5.

Godkändes.

Härefter föredrogs den af Utskottet föreslagna slutmeningen, så lydande:

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1887.

Herr Thomasson erhöll på begäran ordet och yttrade: Samma bestämmelse i lagen angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt lyder sålunda: "Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1887; dock att för bankbolag, hvars rätt att utgifva egna banksedlar grundas på tillåtelse, meddelad före nämnda dag, fortfarande skall gälla hvad hittills varit stadgadt". Det är uppebart att det har varit meningen att en lika lydande bestämmelse skulle gifvas i fråga om bankaktiebolag, men därför att dessa båda förslag i bankkomiténs betänkande varit sammanförda till ett, fans icke mer än en bestämmelse i detta fall; och när det sedan delades, förbisåg man att göra samma tillägg här. Jag anhåller nu att till detta slutstycke må göras motsvarande tillägg, så att det komme att lyda sålunda: "Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1887; dock att för bankaktiebolag, hvars verksamhet grundar sig på tillåtelse, meddelad före nämnda dag, fortfarande skall gälla hvad hittills varit stadgadt." Ett liknande yrkande kommer att föreslås i Första Kammaren, så vida det icke redan är gjordt. Jag anhåller om bifall till denna ändring af paragrafen.

Vidare yttrades icke. Slutmeningen godkändes med det af Herr Thomasson föreslagna tillägg.

Ingressen och rubriken till det nu genomgångna lagförslaget godkändes; hvarjemte Utskottets i punkten 1 gjorda hemställan förklarades besvarad genom Kammarens i ämnet redan fattade beslut.

Punkten 2, innefattande förslag till lag rörande förändrad lydelse af 14 § i Förordningen angående aktiebolag den 6 Oktober 1848.

Bifölls.

Enligt den af Kammaren beslutade föredragningsordning, skedde nu uppläsning af § 31 i det af Utskottet framställda förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt; lydande denna paragraf sålunda:

Rörande förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.

“De sedlar, som af bankbolag må utgifvas, skola ställas till innehafvaren att utan ränta vid anfordran inlösas.

Banksedlar må lyda endast å femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor samt till och med 1889 jenväl å tio kronor. Dock vare bankbolag förbjudet att under tiden från och med 1889 till och med 1894 hafva sedlar å tio kronor utelöpande till högre sammanlagdt belopp än hälften af hvad Konungen medgifvit, att bankens på värdepapper grundade sedelutgifning högst må utgöra; skolande inom 1894 års utgång det belopp, hvartill bankbolags utelöpande sedlar å tio kronor högst må uppgå, minskas med en femtedel samt under hvart och ett af derpå följande fyra år ytterligare minskas med en femtedel, så att bankbolags rätt att utgifva sedlar å tio kronor med 1898 års utgång upphör.

Finnes bankbolag hafva utgifvit sedlar å tio kronor utöfver det belopp, som bolaget enligt denna § eger utfärda, gälle det äfventyr, som i 30 § sägs“.

Motsvararande paragraf i Kongl. Maj:ts förslag var af följande lydelse:

“De sedlar, som af bankbolag må utgifvas, skola ställas till innehafvaren att utan ränta vid anfordran inlösas.

Banksedlar må lyda endast å tio, femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor; varande det dock bankbolag förbjudet vid äfventyr, som i § 30 sägs, att hafva sedlar å tio kronor utelöpande till högre sammanlagdt belopp än tre femtedelar af hvad Konungen medgifvit att bankens på värdepapper grundade sedelutgifning högst må utgöra.“

Emot Utskottets hemställan hade reservationer anmälts

af Herr *A. Bergström*;

af Herr *H. Claëson*, med hvilken Herrar *H. M. Ericsson*, *J. A. Sandberg*, *C. A. Bäckström* och *B. Rääf* instämt;

af Herr *G. H. Stråle*;

af Herr *J. Anderson* i Tenhult;

af Herr *M. Dahn*; samt

af Herr *A. Gumælius*, hvilken sistnämnde yrkat, att åt ifrågasvarande paragraf måtte gifvas följande lydelse:

“De sedlar — — — — inlösas.

“Banksedlar må lyda endast å femtio, ett hundra, fem hundra

Andra Kammarens Prot. 1886. N:o 52.

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

och ett tusen kronor samt till och med år 1898 jemväl å tio kronor. Sistnämnda sedlar få dock, i förhållande till hvad banks på värdepapper grundade sedelutgifning högst må utgöra, icke hållas utelöpande till högre sammanlagdt belopp, än

fem tiondedelar	under åren	1889	och	1890,
fyra	"	"	"	1891 " 1892,
tre	"	"	"	1893 " 1894,
två	"	"	"	1895 " 1896, och
en tiondedel	"	"	"	1897 " 1898.

efter hvilken tid sedlar å tio kronor icke vidare få af bankbolag utgifvas.

“Finnes bankbolag — — — — 30 § sägs.”

Herr Pettersson i Alfvestad, hvilken i afgifven motion yrkat aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att oktroj icke vidare måtte lemnas enskild sedelutgifvande bank, erhöj ordet och yttrade: Det är beklagligt att min motion denna gång blifvit afslagen. Men ännu mer beklagligt är, att så väl Kongl. Maj:t som Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet i sitt nu afgifna förslag, enligt mitt förmenande alltför mycket gynnat de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, hvilken efter min uppfattning tillkommit på sidan af grundlagen. Ty det står så tydligt och klart i Regeringsformen § 72: “Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar, som för mynt må erkännas.” Ett sådant förslag som det nu föreliggande kan jag för min del icke godkänna, hvarför jag yrkar afslag å så väl den Kongl. propositionen som det nu föreliggande utskottsbetänkandet.

Härefter anförde:

Herr Herslow: Jag skall tillåta mig börja med en vördsam bön till denna Kammare att, då vi nu gå till behandlingen af denna viktiga och ömtåliga fråga, som redan länge väntat på Riksdagens afgörande, vi måtte gifva densamma den allvarsamma behandling, som, fri från lidelsefull eller bitter stämning, höfves män, hvilka hafva att granska en allvarlig sak och som, medvetne om att de kunna vara af olika mening, likväl hafva aktning för hvarandras åsichter, aktning och tillit till hvarandras heder. Anledningen till denna min bön inser Kammaren nog vara de försök, som blifvit gjorda att redan på förhand förgifta den debatt, till hvilken vi nu öfvergå. Af samma anledning anhåller jag också att genast få ingå något på egna privatförhållanden.

Jag börjar då med att säga att jag sjelf är ledamot af en enskild bankstyrelse, en styrelse som emellertid icke har lön eller arfvode för sin förvaltning. Jag har dessutom ett dussin aktier i samma bank, hvilka gifva mig en årlig afkastning af mellan 300—400 kronor. Denna afkastning utgår i form af utdelning, hvilken under de tio år, jag varit lottegarare i banken, varierat mellan 8, 8½ å 9 procent å nominella aktiebeloppet. Då jag vid senaste oktrojens början blef lottegarare, fans redan en reservfond och detta gjorde att för till-

trädande delegare emissionspriset höjdes från 400 kronor, hvilket var lottens ursprungliga belopp, till 560 kronor, till hvilket pris jag alltså fick lösa mina. Om herrarne vilja göra sig besvär att beräkna utdelningen efter detta inköpspris, kunnen I finna att detta gör en ränta af icke fullt 6 procent, de år utdelningen är 8 procent, ungefär 6 procent då utdelningen är $8\frac{1}{2}$ procent och något öfver 6 procent, då utdelningen är 9 procent. Jag nämner detta nu därför att Kammaren först och främst skall hafva tillfälle att korrekt uppskatta den stora vinst, dessa enskilda banker påstås skola lemna. Det är visserligen sant att de, som förvärfvat sig lotter för 30 år sedan, derpå hafva gjort en god affär, emedan aktierna på det nominella beloppet lemna hög ränta och dessutom i saluvärde stigit betydligt under dessa år, men det är på samma sätt med dem som köpt hus för 30 år tillbaka. För dem, som på sista tiden förvärfvat sig dessa lotter, ställer sig affären föga mer vinstgivande än hvarje annan kapitalplacering. Men jag nämner detta också därför, att Kammaren genast från början och sjelf skall vara i tillfälle att bilda sig ett omdöme om mitt personliga intresse i privatbanksystemet samt derefter afväga, om Kammaren kan eller bör misstro ärligheten af mina ord.

Anledningen till att jag begärt ordet nu vid början af frågans behandling är den, att jag varit ledamot af den komité, som haft uppdrag af Kongl. Maj:t, att förbereda detta lagstiftningsarbete, och hvars arbete i allt hufvudsakligt ligger till grund för regeringens framställning. Jag önskar i denna egenskap något redogöra för de grundtankar, som ledde komiténs verksamhet och bestämde dess resultat. Det var en mycket mångsidig komité, sammansatt med stor omsorg i afsigt att der skulle finnas representanter för alla de tre bank-system, som arbeta inom landet. Der sutto för riksbanken Herrar Dufva och Arnberg, för privatbankerna Herrar Friherre Stjernblad och Gill, för de enskilda bankaktiebolagen cheferna för skandinaviska kreditaktiebolaget och industrikreditaktiebolaget, Herrar Mannheimer och Heckscher, hvartill vidare kommo fyra ledamöter af Riksdagen, nemligen Kamrarnes ärade Talmän, Banko-Utskottets vice ordförande, Herr Lyttkens, och jag, samt slutligen en framstående jurist för att öfvervaka de rättsliga grundernas korrekthet. Den sålunda sammansatta komitén började sitt arbete under — jag kan gerna säga det — en viss misstanke om, att vi styrde i olika riktningar, och att vi skulle få svårt för att komma öfverens; det var därför en verklig upptäckt, då vi funno, att vi alla voro öfverens derom, att det önskvärda målet vore, att vi i vårt land likasom i de större länderna finge ett stort centralinstitut, *ensamt* omhänderhafvande hela sedelutgifningen och omgifvet af med det i verklig och liflig samverkan stående privatbanker, hvilka *icke* skulle hafva sedelutgifningsrätt. Huru vi inom komitén tänkte oss detta centralinstitut, derom hafva herrarne af komiténs betänkande fått klar föreställning. Vi ville, i korthet sagdt, skaffa oss en stor starkt fonderad bank, som visserligen alltjemt skulle i betydlig mån influeras af Riksdagen, som skulle *till största delen* egas af staten, öfver hvilken äfven regeringen i viss form skulle utöfva kontroll, men som — hvilket var det hufvudsak-

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

ligaste — till hela sitt omfång skulle läggas på civillags grund och derigenom vara skyddad för politiska vindkast. De privata bolag åter, hvilka skulle gruppera sig omkring detta centralinstitut i det ögonblick den privata sedelutgifningen skulle upphöra, äro just de, hvilkas lifsvilkor innehållas i den nyss genomgångna lagen, som Kammarén i dess viktigaste delar godkänt.

Men då vi började tala om, *huru* vi skulle kunna komma till detta gemensamma önskningsmål, fans bland alla dessa representanter för de olika banksystemen i riket, bland hvilka funnos — jag vågar påstå det — synnerligen erfarne män, ingen enda, som vågade taga detta steg på en gång; det fordras att vara frigjord från alla de betänkligheter, som sakkunskap och erfarenhet ingifva, för att våga komma med ett förslag härom. För oss gälde det således att välja en väg, som skulle föra oss mot det önskade målet och tillika under öfvergångstiden borttaga de grundade privatbanksystemet, som gjorts och göras mot det nuvarande privatbanksystemet, hvilket särskildt i fråga om sedelutgifningen är byggt på sådana grunder, att jag ända från år 1874, då det tillkom, både i tal och i skrift på det bestämdaste bekämpat det. Väl har det i praxis icke visat sig så farligt, som det teoretiskt är ohållbart; men vi ansågo det dock ej berättigadt att fortfarande bestå ens under öfvergångstiden.

Då vi sålunda skredo till omarbetning af privatbankslagen, var det tre hufvudsyften som bildade utgångspunkterna för vårt arbete och som sedan genom sina konsekvenser bestämt hvarje detalj i förslaget; dessa hufvudönsknningar voro: den oinskränkta solidariska ansvarighetens borttagande, de utelöpande privatbanksedlarnes absoluta betryggande samt den privata sedelutgifningens begränsning.

Den solidariska ansvarigheten har väl icke hittills i vårt land gjort något egentligt ondt, men vid eftersinnande af hvad den innebär, torde likväl icke mängden vara benägen att gilla eller bibehålla den. Bakom de stora enskilda bankerna, som vanligen drifva rörelse i omfång vida öfverstigande någon enskild persons verksamhet och förmåga, skola, enligt ett sådant system, en mängd privatpersoner ställa sig såsom borgesmän, en för alla och alla för en såsom för egen skuld. Stoppar banken, så kan bankens hela skuld göras gällande emot hvarje särskild delegare; efter nu gällande lag kan därför knappt vara tvifvel om, att en bankkonkurs skulle draga efter sig konkurser af nästan samtliga delegarne. Nu torde möjligen någon mena, att denna olycka blott skulle träffa det förmögna mindre-talet och sålunda ej vore så mycket att beklaga. Men om bankdelegarne i allmänhet nu än tillhöra de förmögna i landet, är likväl klart, att, om under den förgångna tiden en af dessa banker ramlat, deraf uppstått en ödeläggelse af nästan allomfattande omfång; ty med de förmögna, med bankaktieegarne sammanhänga ekonomiskt äfven de mindre förmögna och de som icke ega bankaktier. Än vidare: eftersom privatbanksedlarne löpa så att säga på gemensam kredit, det vill säga att den ena bankens sedel tages *pêlé-mêlé* med den andras, utan att emottagaren just ser efter hvem som utgifvit hvardera, kan det lätt inträffa, att, om en sedel i bundten väcker misstro, man misstänker hela bundten,

och att således en verklig solid och väl skött bank kommer i misskredit genom åtgöranden af en annan bank, som skötes slarvigt. Uppstår rusning mot en bank, kan det lätt bli rusning mot flera, ty genom sina sedlar äro de i viss mån solidariska med hvarandra, och artar det sig på sådant sätt till att blifva en verklig landsolycka, en ödeläggelse för all privat förmögenhet, då måste slutligen det allmänna, staten sjelf, komma emellan med räddande hand.

I sjelfva verket kan man derföre våga påstå, att allt hvad förmögenhet heter i landet, så väl allmän som enskild, står solidarisk bakom hvarje särskild bank; och detta är en borgensförbindelse af den utsträckning, att äfven de, som värdera borgenssystemet mer än jag, icke gerna kunna hafva stora sympatier för denna dess höjd- och glanspunkt. Jag vill tillägga, att den obegränsade solidariteten icke heller är synnerligen fördelaktig för bankerna sjelfva. Det kan nemligen lätt hända, att en och annan mindre betänksam bankstyrelse frestas att mindre lita på bankens kassa och valutor, än på den kredit, som den solidariska ansvarigheten medför, och derför vågar sig betydligt längre ut i vattnet, än han har säker mark under fötterna, litande på att, i händelse af sjönöd, solidariteten skall draga honom i land. Den obegränsadt solidariska bankansvarigheten är således hvarken för bankerna, aktieegarne eller allmänheten nyttig, och har derför också i de flesta länder blifvit afskaffad. I England höll den sig, till dess, efter den lexa som Glasgowbankens fall lemnat, i Augusti 1879 antogs ett af regeringen framlagdt förslag, deri alla dessa solidariska banker berättigas att öfvergå till en begränsad ansvarighet, af den beskaffenhet att det inbetalda kapitalet skulle anses utgöra 50 procent af hela kapitalet och de öfriga 50 procenten anses obetalda och icke få utkrävas förr än när banken gick i liquidation, för att afsluta sin verksamhet. Detta är således alldeles det samma som Kongl. Maj:t här föreslagit, nemligen att aktieegarne skola iklåda sig en garanti, motsvarande hela det inbetalda kapitalet. Härtill skulle, hos oss som i England, bankansvarigheten kunna och böra inskränkas.

Sedan kom den viktiga frågan om sedlarnes betryggande. För vinnande af detta mål kunde komitén gå samma väg, som den man i England beträddt. Såsom herrarne veta, fans der utom "Englandsbanken", (hvilken, i parentes sagdt, alls icke är en statsbank, såsom åtskilliga kammarledamöter synes föreställa sig, utan en stor privatbank, som fått monopol på den hufvudsakliga sedelutgifningsrätten), en mängd andra sedelutgifvande banker. Deras rättighet att utgifva sedlar inskränktes så småningom derhän, att den icke fick gå utöfver en viss gräns. En fix siffra bestämdes för hvarje sådan banks sedelutgifningsrätt; hela den öfriga sedelutgifningsrätten lades hos nämnde centralbank. Men när nu dessa banker befriades från den solidariska ansvarigheten i öfrigt, ålades dem deremot full solidarisk ansvarighet för sedlarna. Inom bankkomitén tänkte man ett ögonblick på att gå samma väg. Men obenägenheten att på något område återinföra den oinskränkta solidariteten, farhågan för den sammankoppling bankerna emellan, som blir följden af ett sedelsystem, som hos dem alla hvilar på blankoborgen, och slutligen otillförlitligheten i all garanti, som blott

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

utgöres af namnborgen, förde komitén snart till att i likhet med hvad Kongl. Maj:t nu föreslår, fordra af bankerna fullt realhypotek för hvarje sedel. Kongl. Maj:ts förslag innehåller att för sedlarnes trygghet skall i statens förvar sättas deposition af bästa beskaffenhet, såsom guld och de yppersta obligationer m. m., så att hvarje utelöpande sedel skall motsvaras af valuta af dylikt slag. Skyldigheten att så fullständigt sörja för sedlarnes trygghet följer af den speciella arten af dessa förbindelser. Om en person har tusental eller blott hundratal kronor att låna ut, måste han anses skyldig att, vare sig han lånar dem till någon enskild eller till någon bank, sjelf pröfva låntagarens solidaritet och att tänka sig för, till hvem han lemnar sina penningar. För ett sådant lån, vare sig det lemnas till en bank eller till en enskild, åtnjuter han dessutom ränta. Om man deremot tager emot en sedelbundet, kan man knappt sägas hvarken kunna eller ens vara skyldig att närmare granska sedlarne, för att se efter om utställarne af dessa reverser äro goda. Säkert är åtminstone att de löpa genom mångas händer, som *icke* kunna det. Då nu staten tillåter dessa sedlar att sålunda få kringlöpa i allmänna rörelsen, har staten också skyldighet att tillse, att för dem finnes säkerhet, som af staten förvaras och kontrolleras. Då vidare de bolag, som utgifvit sedlarne, icke erlägga någon ränta för de lån, som sedlarne representera, är det klart att allmänheten, som lemnat dessa räntefria lån, också bör hafva den största möjliga säkerhet för dem. När jag mottager en tiokronosedel, lånar jag ju i sjelfva verket 10 kronor åt den bank, som utfärdat den, utan att fordra någon ränta, och när jag lemnar ifrån mig sedeln, betyder det blott att, samtidigt som jag får tillbaka hvad jag lånat ut, åtager sig någon annan att låna banken dessa tio kronor. Någon ränteliqvid kommer naturligtvis i intetdera fallet i fråga. Nu gäller ju alltid den regel, att ju högre ränta jag fordrar, dess simplare säkerhet får jag nöja mig med, likasom tvärt om, att då man nöjer sig med låg ränta, man eger rätt att kräfva god säkerhet och om jag icke fordrar någon ränta alls, bör jag hafva den yppersta säkerhet som kan presteras. Häraf följer för lagstiftningen skyldigheten att, framför depositionsbevisen, med bästa möjliga säkerhet tillgodose bankernas sedlar. Då man inom bankkomitén var öfverens om att taga bort den solidariska ansvarigheten, var man därför också öfverens om, att den realsäkerhet, som skulle sättas i dess ställe skulle både till storlek och beskaffenhet vara fullgod, så att äfven om en bank i framtiden gjorde konkurs, skulle dess sedlar deraf förblifva alldeles oberörda och i den ställda sedelpanten ega absolut trygghet.

Slutligen var man inom komitén äfven alldeles ense om att arbeta på en korrektare begränsning af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt och att under de förutsättningar jag ofvan nämnt, vidtagna inledande åtgärder, syftande till denna rätts fullständiga upphäfvande. Den sökta begränsningen kunde vinnas på två sätt. Antingen på det sättet, som ofta föreslagits, att nemligen indraga de lägsta sedelvalörerna, och således börja med tiokronosedlarne, hvarefter de enskilda bankernas sedelutgifning icke kunde komma att få någon synnerligen stor utsträckning, äfven om sedelutgifningsrätten lemnades så obestämd

och så stor som helst. Denna fråga var under många dagar föremål för bank-komiténs pröfning, men man kom till den konklusionen, att *den* begränsningen icke borde antagas *derför* att den var orättvis, att den verkade synnerligen ojemnt och träffade hårdast på näringslivets svagaste punkt. Om det enskilda banksystemet i vårt land har ett berättigande, så beror detta derpå, att genom denna sedelutgifningsrätt har systemet kunnat utsträcka bankverksamheten äfven till smärre platser och lemna nödigt förlagskapital öfver hela landet, äfven på trakter, dit kapital och bankverksamhet säkerligen annars icke hade nått så fort. Jag tror mig kunna säga att icke något land i världen, icke ens de tätast befolkade kulturländerna, har samma bankbeqvämlighet och denna beqvämlighet till ett så billigt pris som vårt så glesbefolkade och kapitalsvaga land. Dessa fördelar hafva varit en ovärderlig hjälp för ett näringslif, som, då detta system kom till stånd, onekligen ty-nade bort af brist på förlag och af brist på omsättningsmedel. I de stora städerna, särskildt i hufvudstaden Stockholm, hade man ofta ganska god tillgång på detta, men i provinserna fans icke sådan tillgång äfven emot den yppersta säkerhet. Nu hafva vi dock kommit derhän, att äfven den minsta ort i riket har ett bankkontor. Der känner styrelsen för kontoret den lånsökandes ekonomiska och moraliska vederhäftighet och kan således bevilja dem en emot denna vederhäftighet svarende kredit. Men kontoret gör mer: det förvarar och förräntar deras kassor, uträttar deras finansiella uppdrag och verkställer t. ex. gratis för en person i den ena ändpunkten af riket hvilken likvid som helst till en annan person, kanske i alldeles motsatt del af landet. Detta är fördelar, som vi kanske icke uppskatta till deras fulla värde, förr än vi blifva utaf med dem. Jag tror för min del att denna beqvämlighet kanske till och med gått för långt och att lättheten att erhålla penningar emot snart sagdt, hvilken säkerhet som helst, blifvit för stor, att det i hvarje fall icke vore till allmän fördel, om vi komme längre på denna väg, hvarifrån det kanske blir ganska svårt att en gång vända tillbaka. Men säkert är att om man nu indroge tiokrone-sedlarne, skulle detta kreditsystem och dessa beqvämligheter på en gång försvinna från de mindre bebodda trakterna i vårt land. Dessa skulle plötsligt se sig beröfvade kapital och kredit, under det att ingendera skulle komma att saknas inom näringslivets centra, utan sannolikt i ännu rikligare mått än hittills draga sig dit. Jag ber att få lemna ett detaljeradt exempel.

Om man tänker sig ett mindre bankkontor, som i årligt medeltal utlånar omkring 4 à 5 hundra tusen kronor, så kan man lätt beräkna, huru stor den direkta inkomsten skall blifva, äfven i det ovanligt gynsamma fall, att banken der ej behöfver binda något af sitt eget kapital, utan blott tjenar såsom förmedlare emellan ortens långifvare och låntagare. Om banken mellan sin ut- och sin inlåningsränta har en marginal af en half eller till och med en hel procent, så blir vinsten i bästa fall 4,000 à 5,000 kronor. Räknar man derifrån hyra, lön åt styrelse och tjenstemän, porto, skatter m. m., så räcka dessa 4,000 à 5,000 kronor absolut icke till utgifterna. De flesta privatbankerna hafva hvar och en åtminstone ett, vanligen flera sådana små afdelnings-

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

kontor, och kunna med sina böcker visa att den direkta vinsten af det eller det kontoret ofta varit under noll. Men hvarför hålla de då sådana kontor? Jo, uteslutande i följd af rättigheten att utgifva sedlar. Om en bank genom detta kontor kan i den omgivande trakten hålla t. ex. 300,000 kronor egna sedlar utelöpande i den allmänna rörelsen, så har banken, äfven om man frändrager sedelkostnaderna, af kontoret en *indirekt* inkomst af ungefär 10,000 kronor. Det är detta som utgör fördelen af att hålla afdelningskontor. Men ju aflägsnare och ju mindre ett bankkontor är, dess mera rör det sig uteslutande med tiokronesedlar. Man kan icke skicka dit några stora sedelvalörer, ty de blifva liggande utan användning. Dragas tiokronesedlarne in, upphör bankens sedelspridning på en sådan plats nästan helt och hållet. Men, heter det, Riksbankens sedlar af samma valör kunna väl träda i stället. Ja visst! men med en klart gifven följd. Skall privatbankens lilla afdelningskontor ligga inne med en kassa af sägom blott 20 till 30 tusen kronor i Riksbankens sedlar, för hvilka sedlar banken naturligtvis har att betala ränta, så har afdelningskontorets hufvudinkomst först och främst redan strukits genom sedelutgifningsrättens indragning, och dertill har nu kommit den nya kostnaden att förränta den kassa, som kontoret måste för sin rörelse hafva inneliggande. Följden *kan* icke blifva mer än en, den nemligen att banken, af hänsyn till sina aktieegares intresse, icke kan längre bibehålla ett sådant afdelningskontor. Jag har visserligen här mången gång hört upprepas, att hvad jag nu framhållit, endast vore ett tomt hot. Men kan då icke hvar och en sjelf göra denna räkning och derigenom inse, att det på mindre och aflägsna platser *icke kan* bära sig att under dylika förändrade förhållanden drifva bankrörelse?

I England, der man redan 1844 skred till minskning och begränsning af privatbankernas sedelutgifning, har man sedan låtit denna åtgärd verka af sig sjelf och den har verkat lugnt och säkert i den önskade riktningen. Man har icke gjort någon ny indragning, men de mindre bankernas sedelutgifning har af sig sjelf aftagit. Ännu qvarstår der en enskild sedelutgifningsrätt af cirka 150 millioner kronor; men i landets lifligare och folkrikare distrikt hafva Englandsbankens sedlar och guld så småningom alldeles trängt de andra bank-sedlarne undan. Förändringen har gått långsamt och stadigt. Proceduren har varit, att allt eftersom en plats utvecklats i liflig affärsrörelse, har Englandsbanken alltmer tagit herraväldet öfver dess penningeförhållanden, under det de andra bankernas sedlar allt mer dragit sig tillbaka till smärre och mera aflägsna trakter, der de tjena lokalrörelsen, hvilken, om den beröfvades det bankunderstöd, som sedelutgifningen innebär, möjligen alldeles skulle stå i saknad af ett väl inrättadt bankkontor. I Tyskland har man heller icke vågat borttaga den enskilda sedelutgifningsrätten, och jag tror att vi hos oss lika litet bör ännu våga oss på ett sådant steg. Hvad vi kunna göra är att söka tillförsäkra Riksbankens sedlar omlopp på de platser, der rörelsen kan reda sig utan användande af de enskilda bankernas sedelutgifning, hvaremot denna sedelutgifningsrätt bör få fortfara, der den är för rörelsen erforderlig och då också i den form, som är för rörelsen användbar. Eljest stryka

vi småplatserna till förmån för de stora. Det var konsiderationer af denna art, som föranledde bankkomitén att icke föreslå vidtagande af den fasligt enkla åtgärden att genom att begränsa privatbanksemissionen indraga den lägsta sedelvalören. Olika orter behöfva nemligen helt olika sedelvalörer. Betrakta vi förhållandena i Vesterbotten, Norrbotten och Helsingland, så finna vi, att Helsinglands enskilda bank har utelöpande 554,000 kronor sedlar af större valör men 1,153,000 kronor i tiokronesedlar; att Vesterbottens enskilda bank likaså har utelöpande 1,513,000 kronor i tiokronesedlar emot 580,000 kronor i sedlar af högre valör. Det är ju alldeles klart, att på platser, der det just är den lilla rörelsen, som skall förläggas, der tillgång till vexling ej förefinnes och der afståndet från afdelningskontoret till hufvudkontoret eller till riksbankskontor är 15 till 20 mil, der gagnar det till platt intet att ega rätt att utgifva sedlar af högre valör.

Må man om igen och om igen komma med svaret att Riksbanken skall med sina sedlar och sin rörelse ersätta de enskilda bankernas; jag frågar: *hur* skall detta ske? Det är just småplatserna, som privatbankverksamheten måste lemna vid tiornas indragning; vill Riksbanken öfverallt flytta in efter dem der?

Riksbanken skulle få inrätta afdelningskontor icke blott i hvarje småstad, utan på en mängd platser, som ännu ej äro städer. Redan för genomförandet af Kongl. Maj:ts förslag måste man tänka sig, att Riksbanken, då den till betydlig del skall ersätta den enskilda sedelutgifningsrätten, samtidigt måste se till att dess egna sedlar kunna beqvämt åtkommas och därför måste ha flera kontor, kanske ett i hvar länsstad. Men icke kan Riksbanken tänka på att utflytta afdelningskontor till alla de platser i riket, der enskilda bankers afdelningskontor nu finnas. Behöfva vi en stark Riksbank, och vi behöfva en sådan bättre än någonsin, om detta nya system införes, så får denna bank verkligen icke för mycket plockas sönder, så att den, i stället för en centralbank, kommer att utgöra ett konglomerat af små länekassor. Tvärtom måste den hålla sig väl koncentrerad och samla sin styrka på hufvudorterna, då den skall hafva hela landets penningarörelse i sin hand.

Det sätt, hvarpå det nya systemet är afsedt att verka, i syfte till Riksbankens utvidgning och den enskilda sedelutgifningens begränsning, är, att de enskilda bankernas sedlar skola hålla sig ute, till det minimumbelopp som af rörelsen absorberas, äfven då den är mest sammandragen och omsättningarna minst, men att, så snart vid rörelsens vidgning ett större behof af omsättningsmedel gör sig gällande, Riksbanken skall träda fram och fylla detta behof med sin sedelutgifning. Beloppet af utelöpande sedlar vexlar emellan ett minimum af något under 75 och ett maximum af något öfver 100 millioner kronor. Skilnaden mellan det quantum omsättningsmedel som näringslivet behöfver då det rör sig svagt, och då det rör sig kraftigt, är således öfver 25 millioner. Taga vi med i räkningen de lifliga affärsåren i början på 1870-talet, visar sig skilnaden ännu större. Det är genom uppgiften att ensam fylla denna periodvis inträdande utvidgning som Riksbankens sedelutgifning är beräknad att tillväxa, under det privatbankerna alltjemt hållas begränsade till den fixerade mindre sedelutgifningen samt sålunda så småningom

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(F ords.)

vänja sig utaf med att betrakta sedelutgifningen såsom sin väsentliga inkomstkälla, så att, när en gång tiden pröfvas vara inne att fullständigt indraga privatbanksedlarne, skall privatbankernas verksamhet vara så beskaffad, att de kunna bestå sedelutgifningsrätten förutan.

Sådant är det gemensamma syftet och frågan är här blott huru stort steg mot detta syfte, vi nu kunna och böra taga. Tre olika förslag föreligga redan, och, om jag ej är illa underrättad, komma om en stund att föreligga fyra. Bankkomitén föreslog, att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt skulle begränsas till 50,000,000 kronor. Vi böra här väl erinra oss, att, när man talar om sedelutgifningsrätt och sedelstock, så talar man om två absolut olika ting. Sedelstocken kan aldrig motsvara hela sedelutgifningsrätten. Hvilken skilnad som förefinnes i detta afseende nu, finna vi, då vi se att för närvarande de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt varierar emellan 70 och 80 millioner kronor, under det deras utelöpande sedlar utgöra endast 45 till 55 millioner kronor. Omkring 25 millioner af den numedgifna enskilda sedelutgifningsrätten hålles således obegagnad; och om än detta är mer än som behöfves såsom reserv, är det likväl klart att denna rätt icke kan af någon bank till det yttersta anlitas, utan att äfventyra bankens ställning. Om en bank här träder för nära sin gräns, kan den, särskildt om den har många afdelningskontor, lätt riskera att, sig sjelf ovetande, komma öfver in på det förbjudna området. Sedelutgifningsrätten är så beskaffad »banktillgång», att man måste af densamma hålla inne i reserv en 20 till 25 procent. Hvilken betydelse detta har inom finansverlden, kunna vi tänka oss, då vi veta att, så snart engelska bankens reserv sjunkit med något större belopp, så föres under rättelsen derom genom telegrafan till alla andra civiliserade länder. Men Engelska bankens reserv är just dess obegagnade sedelutgifningsrätt. Visar denna ett ovanligt och starkt sjunkande, är en kris att befara.

När nu bankkomitén föreslog sedelutgifningsrättens begränsning till 50 millioner kronor, antog man att den privata sedelstocken skulle komma att uppgå till 40 à 42 millioner kronor. Kongl. Maj:t har i sitt förslag lagt till den af komitén föreslagna sedelutgifningsrätt att utgifva sedlar på guldkassa så till vida, att en enskild bank såsom basis för sedelemission anlita $\frac{1}{3}$ delar af sin guldkassa emot detta guldbeloppes insättande i allmänt förvar. Detta är för de enskilda bankerna en fördel — icke så att fatta likväl, som skulle bankerna någon sin tänka på att normalt och för längre tider skaffa sig guldkassa för att på denna utgifva sedlar, utan så, att, om banken något ögonblick finner sig i behöf af ökad sedelutgifningsrätt, så kan den för moman gen skaffa sig denna, genom att i allmänt förvar insätta någon del af den guldkassa, som den i alla fall måste hålla. Man kan nemligen tänka sig, att en banks sedelutgifning, utan att styrelsen kunnat på förhand beräkna det, blir bragt till gränsen af sitt maximum. Då har banken den utvägen att öfverlemnna en påse guld till förvar hos Konungens Befallningshafvande och derigenom undgå faran att möjligen råka utanför gränsen af sin emissionsrätt. Denna anordning gör så att säga systemet något mjukare; den kan tjena de enskilda bankerna såsom frihulten på ett fartyg att förhindra häftiga stötar. Den verkar här-

igenom naturligtvis också derhän, att bankerna med denna nödfallsutväg i reserv, kunna begagna en större anpart af sin sedelutgifningsrätt än eljest. Enligt Kongl. Maj:ts förslag som bestämmer bankernas sammanlagda sedelutgifningsrätt till femtio millioner kronor + $\frac{2}{3}$ af guldkassan, skulle dessa banker, efter min mening, kunna komma att hafva en utelöpande sedelstock af 45 à 46 millioner, såvidt de hålla samma guld-kassa som nu. Utskottet har slutligen föreslagit 60 millioner sedelutgifningsrätt; detta torde kunna medgifva en verklig sedelutgifning af omkring 50 millioner. Med andra ord: komitérades förslag, om det-samma förelagts, skulle ha betydtt det, att privatbankerna medgåfvos hafva ute egna sedlar till det belopp, som erfordras under den månad, rörelsen är minst, men under de öfriga 10 à 11 månaderna måste skaffa sig förstärkning från Riksbanken. Om Kammaren antager Kongl. Maj:ts förslag, betyder det, att privatbankerna få af egna sedlar hålla ute ungefär det belopp, som under vanliga år rörelsen upptager under årets 4 à 5 månader, men under de återstående 7 à 8 månaderna behöfva förstärkning från Riksbanken. Slutligen innebär Utskottets förslag att bankerna under årets 8 à 9 månader kunna reda sig med egna sedlar och blott under det liffigaste kvartalet behöfva skaffa sig rörelse-medel från annat håll. Jag tror mig härmed ha karakteriserat verkligen skilnaden i den begränsning, som de olika förslagen göra i de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt.

Men till *denna* begränsning har nu kommit en annan, som både Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagit. Kongl. Maj:t föreslår, att bankbolagen skola få hafva sedlar af 10 kronors valör utelöpande till högst $\frac{2}{3}$ af bankens till 50 millioner bestämda sedelutgifningsrätt. Utskottet säger, att privatbankerna må ega att utgifva sedlar till 60 millioner kronor, men af dessa icke få släppa ut mer än 30 millioner i tior. Mot proportionen i Kongl. Maj:ts förslag, 50 och 30 millioner, kan jag just icke hafva något att invända, men inför Utskottets hälftindelning står jag ganska tveksam. Är den rättvis? Sant är, att de stora bankerna ej hafva att beklaga sig öfver den, och säkert är, att t. ex. Skånes enskilda bank kan nöja sig mycket väl med hälften af sedelutgifningsrätten i småsedlar; men jag betviflar att sådant är möjligt för bankerna i Norrland eller Bohuslän. Detta fördelningssystem är icke lämpligt för de banker, som arbeta på de minsta och minst fördelaktiga platserna, som behöfva de mest liberala vilkor för att kunna existera, och som, om de försvunne, svårast blifva ersatta af andra. Ty jag tror icke, att någon annan bank, någon bank som icke skulle hafva fördelen af sedelutgifning, skall någonsin förmås att öfvertaga rörelsen i dessa orter, om de enskilda bankerna abandonnera dem, och de tvingas genom detta stadgande dertill. För min del tror jag att bortamorteringen af sedlarne, och när den skall ske, sker mycket rättvisare, om man lagar så, att den träffar *alla* banker *lika* d. v. s. att den drabbar *alla* sedlar och icke endast tiorna. Den bank t. ex., som har sitt hufvudkontor i Stockholm och ett par afdelningskontor på andra rätt ansenliga platser, skulle känna mycket litet af denna begränsning, men för bankerna i den aflägsnare landsorten kommer den attkännas mycket svår.

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

Det viktigaste tillägget i Utskottets förslag, den betydelsefullaste punkten hvori det skiljer sig från regeringens, är stadgandet att tiorna skulle från och med 1894 successivt indragas och således halva sedelutgifningsrätten på 5 år försvinna och med dem tydligtvis en hel del afdelningskontor, sannolikt större delen deraf. Ja, vi hafva till och med sett förslag om hela sedelemissionens afskrifning på tio år. Jag står häpen inför det mod, som här dikterat besluten. Är den ekonomiska ställningen i vårt land verkligen sådan, att vi anse oss utan fara kunna göra oss af med dessa kreditinrättningar och med lätthet få andra i stället? Kunna vi verkligen våga oss in på ett så radikalt tillvägagående? Jag tycker tiden mer än vanligt manar till varsamhet; och jag vet intet lagstiftningsområde, der varsamhet är mera af nöden.

Såsom vi redan sett, finnes i sjelfva verket ingen *principiel* skilnad mellan Kongl. Maj:ts, komiténs, Utskottets, eller ens det förslag, som snart kommer att framläggas, men som jag ännu endast känner af tidningarne; alla vilja de uttaga ett steg mot samma mål, och vilja naturligtvis icke gå längre än tryggheten bjuder. Men den ena anser tryggheten medgifva att gå så och så långt, den andra något längre och den tredje ännu längre. Jag fruktar att, om vi i dag fatta ett alltför omstörtande beslut, kunna vi åstadkomma en verklig panik. Jag ber, för egen del, Kammaren ha i minnet att faran och olägenheterna verkligen icke gälla de *större* bankerna, de ha visat sig kunna såsom aktiebanker förtjena tillräckligt, ja, till och med mera än de sedelutgifvande bankerna. Den största privatbanken i vårt land och den största aktiebanken i vårt land hafva precis samma kapital; men den stora privatbanken har, trots förmånen af sedelutgifningsrätt, dock aldrig varit i stånd att lemna samma utdelning som den stora aktiebanken. Hvari ligger hemligheten till detta? Icke får grunden sökas deri att den sistnämnda banken haft skickligare ledare; sådant kan vara och kan icke vara händelsen. Hvad som är hufvudgrunden är, att den stora aktiebanken hållit sig på de stora bankplatserna, der de stora affärerna göras och der en liten vinst på en stor rörelse kan lemna en stor behållning. Om herrarne skulle invitera Skandinaviska Kreditaktiebolaget att öka sina afdelningskontor och lägga dem på små och obetydliga platser, så är säkert att det på inga vilkor skulle gå in derpå, äfven om herrarne ville bevilja det hvilka fördelar som helst. Denna bank har 3 kontor och, så vidt jag kunnat höra, säga vederbörande att det snarast är ett för mycket. »Vi vilja verka på de två stora platserna»; säga de, »det är bankplatser och endast på sådana är bankverksamhet naturlig och gifvande.» Och det är en sanning, men för våra svenska småstäder en föga trösterik sanning.

Jag har blott ett ord att tillägga och det gäller önskvärdheten att, hvad helst än en hvar af oss, efter omsorgsfull pröfning, må anse sig kunna våga för det mål, som för oss alla är gemensamt, och hvad vi än må tänka om hvad försigtigheten mest eller minst bjuder, vi dock vid denna riksdag måtte komma till ett resultat. De enskilda bankerna skola allesammans, utom en tror jag, till nästa Mars hafva bolagsstämmor, vid hvilka de skola besluta att ingå med begäran om nya oktrojer. Men hvarje försigtig delegare måste, innan han gifver

sig af till denna stämman, hafva först sjelf beslutit, huru vida han vill gå in i en sådan affär eller icke. Hvad de förmögnare och varsammare beträffar, således just de som äro mest solida och för bankerna mest värdefulla, tror Kammaren att de utan vidare skola besluta sig för att gå in i ett företag, hvars blifvande verksamhet de icke känna, att taga del i en affär, som skall fotas på en lagstiftning, om hvilken de ännu ingenting veta? Nej, vi måste bereda oss på att nästa Mars en större del af våra bäste aktiegare gå bort. Om så sker — och vi måste förutse det — hafva bankstyrelserna intet annat att göra än att i god tid försöka reducera sin utlåning och söka lösgöra sitt på olämpliga ställen bundna kapital, så att, när bankkapitalet minskas, också bankverksamheten beqvämt kan inskränkas. Och då man vet, huru nödvändigt det är för en bank, som är betänkt på att minska eller afsluta sin verksamhet på en ort, att i god tid företaga sådana förberedande åtgärder, så kan man förstå att, om denna Riksdag kommer att åtskiljas utan att enas om en banklag, en bitter tid för många orter är att vänta. Till den ängsliga ställning, som för närvarande förefinnes, då hvarje näringsidkare gerna önskar att få behålla den kredit han åtnjuter och då han icke är i stånd att i större grad amortera de förlag han erhållit, till denna ängsliga ställning träder nu fram det absoluta krafvet för bankerna att draga in och refva seglen. Jag kan icke föreställa mig, att regeringen inför de konjunkturer, som redan denna sommar och höst skola förete, skall kunna undvika att träda fram och på längre eller kortare tid på den gamla lagstiftningens grund söka bereda stadga åt banklifvet, eller åt näringslifvet, ty det är här detsamma. Men derigenom hafva äfven de, som önska att vi skulle kunna taga ett steg i den rätta rigtningen, förlorat en god chance. Både ur synpunkten af rörelsens kraf och af bankreformens önskvärdhet anser jag det därför vara Riksdagens absoluta pligt att icke åtskiljas, förr än den gifvit landet en banklag — en lag, den bästa som kan åstadkommas, men i hvarje fall en lag är den skyldig att gifva, ty derpå väntar hela näringslifvet, och ovisshet och laglöshet är det farligaste af allt.

Jag skulle hafva mycket mera att anföra, ty ämnet är lika vidtöfattande som maktpåliggande. Men då jag redan tagit upp en väl lång tid och då för närvarande ännu icke föreligga annat än Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag, samt då Utskottets förslag innehåller yrkande om en afskrifning, som skulle börja vid en tid, då jag ännu icke kan se någon möjlighet att den *kan* ske samt då det vidare innehåller en form för afskrifningen, hvilken innebär en orättvisa just mot de svagaste bankerna och bankorterna, och då jag i hvarje fall *vill* hafva en banklag, anhåller jag vid denna paragraf om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Friherre *Nordenskiöld* instämde med Herr *Herslow*.

Herr Carl *Ifvarsson*: Om den föreliggande frågan kan man säga, att den i sig hufvudsakligen innebär frågan om vi skola få *en enda* sedelutgifvande bank eller icke, samt om sättet och medlen huru

*Rörande
förslag till
lag, angående
enskölda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

man skall kunna nå ett sådant mål. Under början af min riksdagsmannatid hörde jag alltjemt upprepas, att det vore omöjligt att undvara de enskilda bankernas sedelutgifning, och att denna sedelutgifning vore för landet både nödig och nyttig. Men på senare tider har man deremot den ena gången efter den andra hört uttalas, att det vore önskligt att man kunde få bort de enskilda sedelutgifvande bankerna och få en enda bank med sedelutgifningsrätt. Och till och med från delegare i enskilda banker har man hört det framhållas såsom ett önskningsmål, att blott en enda sedelutgifvande bank måtte finnas inom landet. Frågan om upphörande af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt har sålunda avancerat ganska långt. Och redan förr än nu har det arbetats i denna rigtning, då nemligen till följd af Kongl. Maj:ts proposition derom, för några år sedan de enskilda bankernas femkronesedlar indrogos. I sammanhang med beslutet om denna indragning fick Riksdagen ett åtminstone halft löfte derom, att tiokronesedlarne äfven skulle indragas, under vilkor att Riksbanken sattes i tillfälle att ersätta de enskilda bankernas indragna sedlar med sina egna. Alla föregående Riksdagar efter denna tid har också vidtagit åtgärder i detta syfte för att förbereda den utlofvade indragningen af de enskilda bankernas tiokronesedlar. Dels hafva en större del af Riksbankens vinst år efter annat reserverats för Riksbankens eget ändamål och dels beslöts vid sistlidet års riksdag att ställa till Riksbankens förfogande 7 millioner kronor, för den händelse ökade fonder för den ifrågasatta indragningen visade sig erforderliga. De förberedande åtgärderna för dessa tiokronesedlars indragning äro således redan vidtagna. När man nu hade att vänta ett förslag till ny banklagstiftning från Kongl. Maj:t, så hade man äfven hoppats att deri skulle föreslå, dessa tiokronesedlars indragning. Kongl. Maj:ts proposition i ämnet inkom till Riksdagen ganska sent, och det Utskott, som haft att behandla frågan, har ej haft synnerligen lång tid på sig, men jag måste erkänna, att Utskottet ändock gjort ett ganska godt arbete, så till vida som, under det Kongl. Maj:ts förslag sammanblandat frågorna dels i lagar och dels i särskilda författningar, så att jag knappt begriper huru förhållandena enligt dessa förslag skulle kunna redas, så har Utskottet i stället sammanfört de olika förslagen i ett helt, så att man åtminstone kan öfverskåda hvad förslaget innebär. Hvad beträffar den redan af denna Kammare antagna lagen om bankaktiebolag, så får jag säga, att detta förslag mycket tilltalat mig, och att jag med nöje funnit Kammarens anslutning till detsamma. Men då nu vidare fråga uppstår, om hvad som skall kunna göras för att komma till det mål, som vi hafva oss föresatt, så är detta utan tvifvel den svåraste knuten att lösa. Men dock tror jag att med god vilja saken skall låta sig göra, och jag tror, att svårigheterna icke skola visa sig så stora, som från vissa håll påståtts. Frågan är helt enkelt den, om den allmänna rörelsens behof af sedelmynt skall fyllas af Riksbanken ensam eller af tjugtals enskilda bankinrättningar dessutom. Då Riksbanken är redan nu i stånd att betydligt öka sin sedelutgifning, så lär det väl icke ligga någon fara uti att nu begynna att successivt minska de enskilda bankernas sedel-

utgifning och ersätta den med Riksbankens sedelmynt. Detta tror jag ganska väl kan successivt försiggå. Men deremot går det icke an att på en gång säga stopp och t. ex. bestämma, att de enskilda bankernas sedelutgifning skall upphöra inom ett eller två år härefter, hvilket hvarken de enskilda bankerna eller Riksbanken skulle vara beredda uppå. Men deremot kan man bestämma att inom en viss tid det nya systemet skall vara efter hand genomfördt.

Man har påstått att inga enskilda banker skulle komma till stånd, om icke sedelutgifningsrätten bibehölles, men vi hafva redan många exempel på att sådana kommit till stånd. Jag kan icke föreställa mig att våra penningmän skola låta sina penningar ligga nedlästa och oräntade, utan jag antager att de vilja hafva dem ut i den allmänna rörelsen och då komma de att bilda aktiebanker, men, säger man, dessa kunna icke ega bestånd, om de icke få utgifva egna sedlar. Jo, det kunna de nog, men det är en möjlighet att de till en början behöfva att emot något billigare ränta, under en eller annan form erhålla något belopp af Riksbankens sedlar för sin rörelse. Det kunde ju kanske erfordras, men det kan hvilken Riksdag som helst besluta om, och det behöfver man icke någon lång tid att tänka på eller utföra. Många sådana omständigheter finnas, som kunna underlätta öfvergången från ett mångbankssystem till ett enbankssystem, men allt beror på god vilja.

Hvad som i främsta rummet behöfves är att Riksdagen enar sig om ett bestämdt förslag, som går i den riktning att Riksbanken ensam får sedelutgifningsrätt och att öfvergångstiden blifver bestämd. Kunde man det, så tror jag att man kommit långt och att frågan kunde blifva löst. Jag befarar visserligen att det icke kommer att gå så i år, ty efter hvad jag nu hör, låter det som om man icke finge hoppas på något i den vägen. Jag har hört en talare yrka afslag. Ett afslag kan emellertid icke leda till frågans lösning. En annan talare har yrkat bifall till den Kongl. propositionen. Der är hvarken föreslaget att tiokronesedlarna eller de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt skall indragas. För min del kan jag icke finna att man har någon nytta af lagen, om man icke vinner det mål, som man åsyftar. Då kan den gamla lagen vara lika bra. Den har åtminstone kvar delegarnas solidariska ansvarighet. Det har icke den nya. Skall sedelutgifningsrätten bibehållas, då kan jag icke se att man kan eftersläppa den ansvarighet, som delegarne nu hafva. Det är endast om man vill minska sedelutgifningsrätten, som man kan tänka på att minska det ansvar, som delegarne böra vara mycket tacksamma att blifva fria från, ty den hänger alltid öfver dem som ett Damoklessvärd. Det har också anmärkts af en talare, att denna ansvarighet är farlig och han har gått så långt — hvilket jag knappast trodde att denne talare skulle göra — att han säger att hela landet i sista hand blir ansvarigt för de enskilda bankerna. Det är icke många år sedan man hade exempel på att det verkligen kan hända så. Hade icke Riksdagen då trädt emellan och bildat jernvägsfonden, hade det stått hårdt för de enskilda bankerna. Om de enskilda bankerna råka i klämma, så kan man anlita den solidariska ansvarigheten och en stor del af de

Rörande förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

enskilda delegarne kunna blifva ruinerade, men staten måste dock om det gäller träda emellan för samhällets skull, och hvarför kan icke staten då så gerna också hafva inkomsterna af sedelutgifningen. Skall den hafva ansvaret, så bör den också hafva vinsten, som kan tillfalla samhället och användas till behöfiga skattelindringar på annat håll. Det ligger åtminstone billighet deri och man vinner äfven den fördel att man kan blifva qvitt denna brokiga sedelmassa, denna mångfald af olika sedlar, som icke kunna af allmogen åtskiljas. Jag vågar påstå att, om det skulle hända att en mängd förfalskade sedlar utkomme i rörelsen, skulle det dröja länge innan de upptäcktes, emedan det är ytterst få, som kunna skilja emellan de olika sedelslagen och således äfven svårigen emellan äkta eller falska sedlar, och från denna synpunkt vore det en välgerning om man sluppe denna mångfald olika sedlar.

Att påstå att det icke kan uppstå någon bankrörelse i de smärre städerna i landsorten, om icke sedelutgifningsrätten bibehålles, är origtigt. Jag vågar deremot påstå, att det ganska väl kan gå för sig att bilda både aktiebolag och andra bolag. Vi hafva t. ex. våra sparbanker, hvilkas verkningar varit särdeles välgörande och de hafva kunnat åstadkommas inom kommunerna i landsorten. Kan man därför icke tänka sig mindre lånebanker och aktiebanker, som skulle lemna kreditiv och hafva rediskontering uti Riksbanken och således dessa små banker hafva sin lilla behållning och Riksbanken äfven hafva en vida större inkomst samt låneärendena det oaktadt ombesörjas lika bra som förut?

Jag hörde någon nämna att det skulle blifva svårt att sprida Riksbankens sedlar, om de enskilda bankernas sedlar indroges. Jag undrar just på hvad sätt folket i landet då skulle få sina penningar. Kan man icke tänka sig att sedlarne spridas i mån af behof, ty den som lånar vill naturligtvis hafva valuta för sina förbindelser, och denna valuta måste han hafva i guld, silfver eller sedlar och den, som skall låna ut penningar, får väl vara beredd att tillhandahålla hvar och en lånesökande hvad han åstundar. Förhållandet blir således detsamma som hittills, men det blir icke samma intresse att samla Riksbankens sedlar som det till dato varit. Nu ser det ut som om det vore ett mycket större belopp sedlar i den allmänna rörelsen, än hvad det i verkligheten är, ty om privatbankernas sedlar äro ute i rörelsen till uppgifna belopp, så är det icke samma förhållande med Riksbankens sedlar. Utaf dem som i denna bank upptagas såsom utelöpande i den allmänna rörelsen hafva de enskilda sedelutgifvande bankerna samlade så många som möjligt, för att kunna vara trygga i fall behof förefinnes. Blifver det sedan fråga att taga guld i stället. då vända de sig till Riksbanken med anhållan om sådant för de riksbankssedlar de innehafva, och det kan således blifva fråga om stora belopp på en gång. Nu kan Riksbanken alltså få en mycket starkare påtryckning än den kan få, i fall det icke finnes andra sedelutgifvande banker än Riksbanken sjelf, alldenstund dess sedlar i så fall måste vida mera cirkulera i allmänna rörelsen än nu. Genom att antaga Utskottets nu föreliggande förslag kommer man emellertid icke till ett slutligt resultat, ty en del af sedelutgifningsrätten skulle i så fall stå kvar. Jag anser

dock att man icke bör gå bröstganges tillväga utan under en tid af 10 eller 12 år få den åsyftade reformen genomförd.

Slutligen vill jag nämna, hvad som herrarne noggsamt hafva sig bekant, att man för att öfverlägga i denna fråga utfärdade kallelse till samtliga riksdagsmän, för att sammanträda till ett enskildt möte för rådgörande i denna sak, hvilket möte också egde rum å Hôtel W.-6 förliden måndagsafton. Sammanträdet bevistades af ett ganska stort antal ledamöter från denna och ett mindre antal från Första Kammaren. Det beslut som der fattades öfvervar jag icke, emedan jag tidigare hade aflägsnat mig, men jag fick sedermera den underrättelsen, att mötet uppdragit åt mig och 4 andra personer att försöka redigera ett förslag till utlåtande i frågan. Förslaget skulle gå ut på att man finge en bestämd tid, inom hvilken reformen skulle vara genomförd och sålunda få slut på de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt. I öfverensstämmelse dermed har komitén också uppgjort ett förslag, hvilket jag här tager mig friheten till Kammarens bepröfvande framställa. Den nu föredragna paragrafen skulle nemligen erhålla följande lydelse: *De sedlar, som af bankbolag må utgifvas, skola ställas till innehafvaren att utan ränta vid anfordran inlösas. Banksedlar må lyda endast å tio, femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor. Dock vare bankbolag förbjudet att hafva sedlar å tio kronor utelöpande till högre sammanlagdt belopp än hälften af hvad Konungen medgifvit att bankens på värdepapper grundade sedelutgifning högst må utgöra; skolande inom 1889 års utgång det belopp, hvartill bankbolags utelöpande sedlar högst må uppgå, minskas med en tiondedel samt under hvar och ett af derpå följande nio år än ytterligare minskas med en tiondedel årligen, så att bankbolags rätt att utgifva sedlar med 1898 års utgång upphör. Finnes bankbolag hafva utgifvit sedlar utöfver det belopp, som bolaget enligt denna paragraf eger utfärda, gälle det äfventyr, som i 30 § sägs.*

Såsom herrarne se af detta förslag, är öfvergångstiden 12 år, om man antager att under de 2 första åren af den nuvarande oktroyen ingen indragning af sedlar kommer att ega rum, men att derefter under hvar och ett af de följande 10 åren skulle indragas $\frac{1}{10}$; och således skulle, efter dessa 12 års utgång, hela reformen vara genomförd. Enligt Utskottets förslag skulle man måhända icke uppnå samma resultat ens under en hel mansålder, ty det skulle räcka ganska länge, innan tiokronesedlarne blefve indragna, och sedan kunde sedlar af högre valörer bibehållas under en mycket lång tid. Det är derföre som jag, likasom så många andra, icke kan bifalla hvad Utskottet här föreslagit.

Jag yrkar således afslag på både Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets hemställan samt bifall till det af mig nu framställda förslaget.

Häruti förenade sig Herrar *Svensson* i Rydaholm, *Björkman* och *Folke Andersson*.

Herr *Lyttkens*: Då jag hörde talaren från Malmö yttra sig i denna fråga, fäste jag mig vid att första delen af hans anförande var nära på raka motsatsen till hvad han yttrade sedan. Han hyste till en början likasom i bankkomitén en liflig åsigt att man borde öfvergå

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

till ett banksystem, med en enda sedelutgifvande bank, men i slutet af anförandet tycktes detta icke varit hans mening. Man skulle således nästan kunna säga att det var blott en fras, då han uti bankkomitén instämde deruti, att man borde eftersträfvat det mål att det blefve endast en sedelutgifvande bank. Han sade väl att det endast var om tiden för reformens genomförande, som meningarne vore delade, men han biföll likväl Kongl. Maj:ts förslag, der någon tidsbestämmelse i detta fall icke förefinnes. Han anförde också en mängd skäl, hvarföre de enskilda bankerna skulle hafva sedelutgifningsrätt och dessa skäl voro sådana, att i fall de voro rigtiga, de kunde gälla för alla tider och till följd deraf uppskjuta bankreformen i sin helhet till en obestämd långt aflägsen framtid. Han varnade ock för att, under de förhållanden som nu äro rådande, gå för häftigt till väga. Detta var väl hans mening, om jag uppfattade honom rätt, hvilket jag ibland hade svårt att göra, all den stund en stor del af Kammarens ledamöter stälde sig emellan honom och mig och ett sorl uppstod, som gjorde att jag icke riktigt kunde höra allt hvad han sade.

Det är kanske något förmätet af mig att efter tvänne så kloka och förfarna män som de senaste talarne, vilja uppträda med en egen åsigt i denna fråga. Men då den siste ärade talaren, hvars omdöme jag annars sätter så stort värde på, ville gå mycket hastigare till väga än Utskottet föreslagit, och mycket hastigare än jag tror att tidsförhållandena medgifva, och Herr Herslow ville gå mycket långsammare, så tror jag att man tryggt kan gå så fort som Utskottet föreslår. Det förslag Herr Carl Ifvarsson framlade, skiljer sig egentligen från Utskottets deruti, att amorteringen af banksedlarne skulle börja genast vid den nya oktroyen och vara avslutad år 1898 och att sedan några enskilda banker icke skulle få utgifva sedlar. Utskottet har ansett att man bör taga en längre tid för reformens genomförande och låta de första 5 åren gå utan amortering och sedan börja indragningen af 10-kronesedlarne, såsom varande de, hvilka mest äro utelöpande i den allmänna rörelsen, så att de skulle upphöra att vara utelöpande med 1898 års utgång, och att de som då representera det svenska folket och den dåvarande regeringen få bestämma om huruvida en ytterligare amortering skall ega rum eller om all enskild banksedelutgifning då skulle upphöra. Inom Utskottet gjorde sig flere olika meningar gällande i afseende å denna sak och ytterligheter å ömse sidor förekommo och föreslogos. Utskottets förslag att afskrifningen skulle ske under loppet af 5 år och att 10-kronesedelutgifningsrätten skulle vara slut år 1898, vann med en röst, afgifven af en utskottsledamot, som tillhörde Första Kammaren, och jag för min del anser försigtigheten bjuda att man går så pass varsamt till väga och ej fortare. Anser åter Riksdagen att ställningen är sådan, att man utan fara för allmänna rörelsen kan gå så till väga som Herr Carl Ifvarsson nu föreslagit, nemligen att det utan skada låter sig göra att bestämma *tiden* för sedelamorteringens början, hvilket enligt hans förslag skulle vidtagas redan 1889 och vara aldeles avslutad 1898, så har detta förslag den fördel att det leder fortare till målet: *en* sedelutgifvande bank. Men om så *icke* är förhållandet, om det ej kan ske utan rubbningar i allmänna rörelsen, så kan jag icke underlåta att

ännu en gång framhålla, att Utskottets förslag synes mig vara mera försigtigt, utan att jag därför vill uppträda såsom någon principiell motståndare till Herr Carl Ifvarssons förslag utan blott yrka på nödig försigtighet här vid lag.

Det är ett märkligt tidens tecken, att den åsigt allt mer och mer gör sig gällande, att det i ett land bör vara blott *en enda* sedelutgifvande bank men huru många banker för öfrigt som helst. Jag vill såsom ett exempel anföra Skottland, der man ifrar mycket för att få enskilda bankers sedlar så småningom indragna. Det är endast i fråga om sättet, huru detta skall ske, som man icke är fullt ense.

Hvad Kongl. Maj:ts förslag angår, så kan jag icke bifalla det samma af den anledning, att det icke omnämner att och huru sedelamorteringen skall ske, och då leder det icke till det mål, man vill vinna, utan man får en lag, som kan gälla huru länge som helst. Då jag biträdt Utskottets förslag i denna del, anhåller jag naturligtvis om proposition derå, men om jag blifver stäld i valet att rösta emellan Kongl. Maj:ts och Herr Carl Ifvarssons förslag, så kommer jag att rösta för det senare, hvilket går i samma riktning, som Utskottets, ehuru något fortare, men då en så varsam man som han ansett sig kunna framlägga ett sådant förslag, tror jag icke att någon stor fara ligger uti att, ifall Utskottets något försigtiga förslag vinner Kammarrens bifall, då gifva sitt bifall till Herr Carl Ifvarssons förslag, men för min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr von der Lancken: Om jag, Herr Talman, å ena sidan medgifver, att det är öfverensstämmande icke allenast med god politik, utan äfven med den resignation som måste blifva en nödvändighetens dygd för hvarje underlägset politiskt parti, att ej med små knappålstyng i små frågor reta den makthafvande majoriteten, så tänker jag å den andra ej att af undseende för samma majoritets ömtålighet låta afhålla mig från att i de stora frågorna — och detta är en stor fråga — utsäga de skäl som bestämma min ställning i densamma. Jag tänker så mycket mindre göra det i denna fråga, som de skäl, hvilka komma att föranleda mig att rösta afslag på Utskottets förslag, äro uteslutande af politisk art, skäl, hemtade från den farhåga jag har att lemna herraväldet öfver vårt lands penningeväsende i ett riksdagspartis händer, som, med skäligen begränsade insigter i de finansiella frågorna, lika litet som andra herskande politiska partier visat sig ur sitt eget inre kunna frammana den begränsning för sitt maktområde, som för det helas väl är nödvändig. Ett dylikt uttalande kan, om icke annat, få samma betydelse som slafvens på den romerska triumfatorns vagn, — det kan blifva en erinran om de menckliga tingens obeständighet, en påminnelse derom, det den makt, vår kammarmajoritet af påstådd ömhet för Riksbanken, den så kallade nationella banken, vill förskaffa sig sjelf, kan komma att utöfvas af en annan riksdagsmajoritet med annan sammansättning, andra intressen; och jag ber härvid att få betona, att jag icke är principiell motståndare till den nuvarande majoriteten, så till vida som jag ingalunda påstår att den mer än sina föregångare fullföljer ensidiga mål. Hvad särskildt

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

grundskatterna beträffar, är jag, och har alltid varit af den åsigten, att de, betraktade från juridisk och nationalekonomisk synpunkt, icke allenast mycket väl låta försvara sig, utan till och med bilda den ypperligaste skatteform, man gerna kan tänka sig, efter som de, noga räknadt, icke äro en skatt utan en statens egendom; men att, då man ser saken från en högre synpunkt, den historiska rättvisans, sträfvandet för deras afskaffande mycket väl kan förklaras, ja, till och med försvaras. Den nuvarande kammarmajoriteten måste, såsom utgången från det gamla bondeståndet, känna sig såsom direkt arftagare till det bondestånd, som för öfver 200 år sedan bar dagens tunga och hetta; men är den arfvinge till det, då kan också talet derom, att reformen af vårt skatteväsende afser ett rättande af sekelgamla orättvisor, innebära något mera än en blott fras. I detta afseende drifver kammarmajoriteten endast revanchepolitik, och dess värre lär väl, så länge verlden står, man få bevittna, att en förut undertryckt samhällsklass, väl kommen till makten, icke skall underlåta att göra vidräkning med sina föregångare. Tänkaren kan beklaga, att den menckliga erfarenheten icke så småningom skall göra oss visare, men jag fruktar att han måste sluta med att helt skeptiskt förklara, att så har ännu icke inträffat i fråga om de politiska partierna. Hvad åter angår den makt, de nu maktegande vilja förskaffa sig öfver vårt penningväsende, lär det icke kunna förnekas, att här går man *öfver* revanchepolitikens gränser; här är man icke blott negativ, man vill begagna den ställning 1866 års reform lemnat den nu herskande klassen till positiva öfvergrepp, till utbildande af en maktfullkomlighet, som endast sällan haft sina motstycken i världshistorien, makten icke allenast öfver statens utan öfver de enskildes kassor. Det är denna öfverdrift jag fruktar och som jag, måhända i vår kammarmajoritets eget intresse, vill bekämpa.

Då jag sade att denna fråga är en politisk fråga, lär dermed allt vara sagdt, som kan anföras mot den föreslagna reformen. Vore det en ekonomisk fråga, så tror jag att vi icke behöfde spilla många ord för att bli ense. Det betänkande, den af Kongl. Maj:t tillsatta bankkomitén afgifvit, har att till stöd för sina åsigtens rättighet åberopa, icke allenast de deri uttalade, synnerligen tungt vägande skäl, icke allenast den auktoritet, som samstämmigheten emellan landets yppersta finansmän af skilda färger måste gifva, utan hvad mer är, nästan alla civiliserade länders så väl erfarenhet som teori. Praktiska och teoretiska bankmän synas allt mer och mer enas derom, att *en* sedelutgifvande bank måste vara det mål, hvartill ett lands penningväsende bör föras. Jag behöfver icke säga att jag i det fallet är fullkomligt ense med bankkomitén. Funnes någon utsigt att få bankkomiténs eller Kongl. Maj:ts förslag igenom i denna Kammare, så skulle jag af fullaste hjerta gifva mitt samtycke dertill, och detta i trots deraf, att jag råkar vara delegare, ja, till och med direktör i en enskild bank.

Mine herrar, jag är icke blind för vårt nuvarande banksystems brister, och jag instämmer beträffande de enskilda bankernas sedelutgifning fullständigt i det yttrande som afgafs af den förste talaren. Jag beder endast att dervid få tillägga, att de skäl som i bankkomi-

téns utlåtande uttalas å sid 238 för att påvisa att Riksbankens nuvarande organisation är felaktig derutinnan, att Riksbanken har en alldeles för stor inlåningsrörelse, i fullaste mått träffa in på de enskilda sedelutgivande bankerna. Faran för en sedelutgivande bank att hemta större delen af sitt rörelsekapital från en stor inlåning är så mycket större, som, på sätt all erfarenhet lärt, det just är, ej sedelnehafvarne utan de, som i bankerna hafva penningar innestående på giro eller deposition, hvilka i stormiga tider först vända sig mot bankerna och sålunda kunna förorsaka den största skadan. Med samma talare öfverensstämmer jag jemväl i fråga om enbankssystemets företrädare.

Det är tre synpunkter, från hvilka detta måste föredragas. Den första är, att staten erhåller den förtjenst, som uppenbarligen uppkommer på sedelutgifningen. Det kan icke nekas att, om det är en statens funktion att hålla myntrepresentativet upprätt, så bör förtjensten å detsamma också tillkomma staten. Vi höra dock noga ihågkomma, att förtjensten ingalunda är så stor, som man gemenligen föreställer sig. Äfven om Riksbanken öfvertog hela sedelutgifningen, som nu skulle förbehållas åt de enskilda bankerna, d. v. s. 50,000,000 kronor, så blefve inkomsten deraf, alldenstund man icke af sedelutgifningen kan beräkna högre vinst än 3 procent, dock icke större än 1,500,000 kronor; och detta är i hvarje fall en summa, som icke är af stor betydelse för en budget på 80,000,000 kronor. Någon väsentlig skattelindring lär väl ej deraf kunna resultera.

En vida större fördel af detta system vore säkerheten hos myntrepresentativet. Det kan icke nekas att ett system med en stor bank, stäld direkt under statens förvaltning, eller ett aktiebolag med stora fonder, arbetande under skyddet af en väl normerad lagstiftning, lemnar större trygghet i detta afseende än de enskilda bankerna kunna lemna.

Slutligen tillkommer för det tredje den stora fördelen, om enbankssystemet genomföres, att denna *enbank* blir, så att säga, en termometer, som med yttersta känslighet skulle angifva vår ställning gent emot utlandet, i hvad mån vi öfverskridit rätta gränserna för utbytet med detsamma. I ett land sådant som vårt, hvilket man icke utan skäl förebrått en ganska stor sorglöshet i detta afseende, måste detta vara af största vikt; och jag vet icke, om jag icke just i denna sista omständighet skulle vilja se den allra största fördel, enbankssystemet komme att medföra. Men lika ense som jag i nyss angifna afseenden är med bankkomitén och regeringen, lika litet kan jag finna Utskottets förslag antagligt. Regeringens förslag afser visserligen beredandet af betydliga fördelar åt Riksbanken samt genomgripande ändringar i fråga om de enskilda bankernas sedelutgifning. Regeringen ställer dock så till, att dessa banker fortfarande kunna ega bestånd och verka. Men enligt förevarande § 31 äro de lifdömde, åtminstone de smärre af dem och de störres afdelningskontor; något tvifvel derom kan icke råda, och jag beder att i detta afseende få fullständigt sluta mig till den bevisning talaren på malmöbanken förebragt. Men är förhållandet sådant, lär det väl åligga lagstiftningen att tillse, det Riksbanken redan,

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifts-
rätt.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

från den tid, då privatbankerna så småningom upphöra att ega bestånd, är skickad att utan äfventyr för landet öfvertaga den roll, Riksbanken rätteligen tillkommer. Härutinnan hyser jag emellertid de starkaste tvifvel. Eller kan man väl föreställa sig, att den organisation, hvarunder man tänker att Riksbanken för framtiden skall verka, kan vara genomförd år 1894? Är det väl antagligt att vi till dess skola hafva, jag säger icke hunnit, men beslutat oss för att antaga erforderliga ändringar i 72 § Regeringsformen, denna vidunderlighet i lagstiftningsväg, som lägger lagstiftningen för skulderna i gäldenärens egna händer, eller i de förhållanden, som göra Riksbankens förvaltning och sedelutgifningsrätt beroende på gemensam votering eller i normerna för organisationen af bankens styrelse, hvilka nu låta bankstyrelsens sammansättning bero på lottning? Jag tror det icke.

Då jag således med antagande af denna 31 § i Utskottets förslag ser döden för de enskilda bankerna, som, säge hvad man vill, dock under lugna tider gjort vårt land och våra näringar mycken nytta; då jag vidare ser hela vår finansiella välfärd förlagd i händerna på en enda bank, hvars ställning ingalunda är sådan, att den på långt när kan uppfylla de anspråk man måste hafva på en centralbank; och då jag slutligen ser denna bank regerad af en riksdagsmajoritet, hvilken, lika litet som alla politiska partier, förmår sjelf sätta gränser för sitt maktområde, ber jag att få yrka afslag å den föredragna paragrafen.

Herr Abr. Rundbäck: Jag skall icke uppehålla Kammarens tid med att inlåta mig på storpolitik, utan ber endast att få påpeka ett faktum, som väl ingen lärer vilja bestrida, eller att vi för närvarande befinna oss i en ganska allvarsam ekonomisk kris, som icke tyckes så lätt eller så snart kunna öfvervinnas, äfven om förhållandena blifva de mest gynsamma. Jag tror därför att det bör vara statsmakternas pligt att tillse, att man gör allt hvad göras kan för att afveckla svårigheterna, i stället för att öka dem. Tillämpadt på denna fråga anser jag detta innebära, att vi böra med all möjlig varsamhet lagstifta i afseende på våra penningeinträttningar, på hvilka hela vårt affärslif så väsentligt beror och som för närvarande arbeta på ett lugnt och förtroendegifvande sätt.

Hvad som nu närmast åligger oss anser jag sålunda vara att, på sätt talaren på malmöbanken starkt betonat, vi icke släppa frågan eller gå in på ett afslag eller något som kan leda dertill, emedan följden för de stora, omfattande intressen, som det här gäller, då synes mig öofverskådlig; ty innan vi i så fall hinna fatta nytt beslut i frågan, måste de enskilda bankerna afgöra om sin framtida verksamhet. Och huru skola de kunna göra detta, om de icke dessförinnan få veta vilkoren, hvarunder det medgifves dem att lefva och verka? Lemnas nu denna fråga oafgjord, veta ju de enskilda bankerna icke, om de få lefva eller skola dö och kunna således hvarken bereda sig för lifvet eller döden.

Jag anser det därför synnerligen viktigt, att vi förena oss om ett lämpligt förslag, som har utsigt att gå igenom. Här äro flera yrkan-

den gjorda. Det på afslag strider absolut mot min åsigt. I det yrkandet, som går ut på att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, skulle jag gerna vilja förena mig, om man kunde tänka sig, att ett sådant yrkande skulle här vinna framgång. Men jag anser att det är mycket ringa utsigt dertill. Vidare ha vi ett af hr C. Ifvarsson framställt förslag, bakom hvilket jag befarar att en majoritet står. Äfven detta förslag går ut på att göra något; men det går så pass mycket åt venster, att, i fall ärendet återremitteras till Utskottet och det blir fråga om en sammanjemkning med Första Kammarens beslut, jag bruktar att en dylik sammanjemkning icke skall låta sig göra, och på det sättet skulle hr Ifvarssons förslag indirekt leda till ett afslag, hvilket mången torde önska, fastän det här blott af en ledamot uttalats.

Då jag sålunda icke vill äfventyra frågan genom att följa vare sig dem, som gå för mycket åt höger, eller dem som gå för långt i motsatt riktning, skall jag hålla mig till det förslag, som ligger någorlunda i midten, hvilket jag anser Utskottets förslag göra, till hvilket jag därför tager mig friheten yrka bifall.

I detta yttrande instämde Herr *Janson* i Karlshed.

Herr *Herslow*: Jag har begärt ordet med anledning af en talares yttrande, att jag skulle nu i Kammaren hafva uppträdt för en helt annan åsigt än i bankkomitén. Jag kan icke riktigt finna, huru ett sådant påstående är möjligt, då jag helt biträdt bankkomiténs uttalande, då vidare komiténs yrkanden i allt hufvudsakligt upptagits af Kongl. Maj:t i hans förslag och då jag nu yrkat bifall till detta förslag. Kanske skulle jag kunna lättare rigta den anmärkningen mot den ärade talaren sjelf, som inom bankkomitén varit med om komiténs förslag men nu yrkat afslag å Kongl. Maj:ts. Jag tror emellertid, att vi i grunden vilja samma väg. Det förvånar mig blott, att denne talare, liksom den honom närmast föregående, ansett Kongl. Maj:ts förslag icke vara ett steg på den vägen, på vägen till en enda sedelutgifvande bank. Jag tror, att det är ett *sådant* steg, att man efter det steget icke behöfver taga steget numro två — emedan man sannolikt redan är framme. De enskilda bankerna komma genast, om det kongl. förslaget antages, att icke längre hafva egentligen mycket med den egna sedelutgifningen att beställa. Den dem medgifna, inknappade sedelstocken håller sig alltid ute och kan ej ökas; för alla extra ordinära åtgärder behöfva de förskaffa sig riksmünt och de måste alltid operera med blicken fäst på riksmüntstillgången. Men med detta tvång, med en så skarp begränsning och så pass dyrbara förutsättningar för sedelutgifningen, som bankkomitén föreslagit, torde de icke länge finna sin räkning att på denna väg nedlägga sitt hufvudsakliga arbete. Tvärt om: privatbankerna komma att alltmera vända sig åt den lokala bankirverksamheten, Riksbanken att alltmer egna sig åt sedelmyntemissionen och åt en centralbanks verksamhet. De lära sig göra skilnad mellan deras resp. uppgifter, som nu alldeles sammanblandas, och det skall, om de så arbetat, kanske efter en enda oktroj icke möta större svårigheter att indraga hela den enskilda sedelutgif-

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)

ningen än vid indragningen af femmorna. Blott det vill jag upprepa: när man anser tiden vara inne att indraga tiokronesedlarne, så bör den andra sedelutgifningen äfven följa med. Så länge man medger privatbankerna sedelutgifning på de ställen, der den icke är absolut behöfelig, må man ej, genom tiokronornas indragning, förbjuda sedelutgifning på de orter, der den för näringsverksamheten är mest behöfelig. I det afseendet anser jag Herr Carl Ifvarssons förslag vara bättre, ty det gör begränsningen eller afskrifningen *på det hela* och icke på den del af sedelutgifningen, som är nödvändig för de orter, som äro sämst lottade i fråga om banker.

Då man säger, att det skall ligga en fördel i att efter en redan nu fastställd plan oafbrutet gå fram steg för steg, med ett steg hvarje år, måste jag för min del påstå motsatsen. Ingen kan nu bestämdt afgöra, huru vida vi 1893 kunna vara i afsaknad af privatbankernas verksamhet på de mindre orterna i vårt land. Sådant kunna vi icke veta 1886. Men när vi komma till 1898 och under tiden fortsatt med de båda banksystemen, i deras reformerade form, då kunna vi bedöma, huru vida sedelutgifningen för de enskilda bankerna längre behöfs och, i så fall, i hvilken utsträckning. Det kan då hända att hela sedelutgifningen ledigt nog kan flyttas öfver på riksbanken, mot det att denna bank under öfvergångsåren, i form af t. ex. en viss begränsad rediskonteringsrätt lemnar privatbankerna ersättning för det bankkapital, som genom sedelutgifningens indragning afhändes dem.

Det kan ock hända att reformen på en eller annan punkt mötes af ett bestämdt nej och att man såsom ett undantag kan behöfva medgifva, att på ett eller annat ställe i Norrland en bank får lefva kvar med rätt att utgifva 10:orna, ty de enda sedlar som der behöfvas äro 10-kronorna; och de banker, som kunna undvara att ge ut 10:or, de kunna i nödfall också undvara hela sedelutgifningsrätten. Den ärade Kammaren bör märka att jag här icke talar för eget intresse; ty jag är viss på att de banker, som blifva i stånd till att först afsäga sig sin sedelutgifningsrätt, skola bland sig räkna Skånebanken. Med en liten förändring af vår verksamhet skulle vi mycket lätt inom ett par tre år kunna ombilda oss på aktielagens grund. De mindre orterna i vår provins skulle komma att sakna 10:kronorna och afdelningskontoren; men banken sjelf behöfver ej nödvändigtvis någondera. Jag tror naturligtvis att det är bättre äfven för denna provins, om öfvergången får göras litet långsammare; den *kan* likväl der gå raskt nog. Men hvad som kan gå för sig uti denna lifliga, tätbefolkade, rikt odlade och med städer och jernvägar välförsedda landsdel, det kan icke gå lika väl för sig i de mindre utvecklade och glesare bebodda trakterna, utan att der vålla, jag säger icke olägenheter, utan lidande och olyckor. I veten också mycket väl alle, att *om* vi i dag beslöte en sådan indragning, så skulle vi ock snart få höra jammerskriket derifrån.

Herr Carl Ifvarsson sade, att det icke skall vara så svårt att göra det, ty "nog kan *en* bank, lika väl som tjugu fabricera den nödvändiga sedelquantiteten". Ja visst! det der är bara en simpel tryckeri-affär. Men saken gäller någonting helt annat; frågan är, huru vi i

ett glest befolkadt kapitalfattigt land skola kunna på dess mindre gynnade platser upprätthålla de för näringslif och rörelse oundgängliga organ, som kallas banker, utan att lemna dem det understöd, som sedelutgifningsrätten innebär. På sådana platser måste en bank, för att kunna lefva, antingen taga en oerhörd ränta, hvilket då snart mördar företagsamheten och näringarne, eller ock i en eller annan form stödjas af det allmänna. Och sedelutgifningsrätten är en sådan form.

Tyskland, som är ett bra mycket rikare land än vårt, har, då det nyligen gjorde samma systemförändring, som vi åsyfta, och öfverflyttade på tyska riksbanken den hufvudsakliga sedelemmissionen, likväl icke ansett landet eller dess bankväsen kunna umbära den privata sedelutgifningsrätten. Staten lemnade der kvar åt privatbankerna ungefär samma sedelutgifningsrätt, som de haft förut, men under något strängare vilkor. Förändringen verkar likväl till den privata sedelutgifningens jemna aftagande, dessutom finnas i tyska riksbankens praxis åtskilliga metoder, som göra att de enskilda bankerna nu hafva mindre fördel af sin sedelutgifningsrätt än förr, och en stor del af dem har ock redan uppgifvit denna rätt. Allt detta verkar således direkt och omedelbart hän mot enbankssystemet. I de stora städerna är det större fördel för de tyska småbankerna att taga Riksbankens sedlar, än att släppa ut egna. "Det är lugnt och behagligt att veta, att det icke längre är våra sedlar vi röra oss med, utan Riksbankens", sade mig en tysk bankman. Reformen arbetar således raskt mot sitt mål: storstadsbankerna röra sig snart uteslutande med Riksbankens sedlar och äfven de mindre städernas bankinrättningar börja följa exemplet. Men saken har emellertid äfven en fränsida. En rapport, som af en fransk kommersiel attaché är afgifven till franska finansministeriet för ett par månader sedan, nämner, att tyska bankväsendet, efter reformen, utvecklade sig solidt och bra, men att den på småplatserna föranledt procenteri. Det har börjat på vissa trakter att blomstra upp ockrare i hvarje by. Naturligt nog. Då en lokalbank uppgifvit sin sedelutgifningsrätt, har den indragit sina småkontor; och på de sålunda öfvergifna småplatserna kan den "rena bankirverksamheten" endast lefva i form af ocker. Det *kan* gå så äfven hos oss. Om vi taga ifrån dessa trakter de lånekällor och den bankform, som de hafva uti de enskilda bankerna, kanhända att de få något annat i stället, som verkar på helt annat sätt, som icke på långt när ledes så varsamt och hyggligt, som vi väl få erkänna, att de enskilda bankerna i allmänhet varit ledda. Deri ligger faran och jag ser icke, huru det är möjligt att undvika den, sedan sedelutgifningsrätten borttagits. Den som kan se det gånge han lungt att rösta för afskaffandet af sedelutgifningsrätten. Hafva vi hopp om att utan för stark brytning få i det gamlas ställe någonting lika eller ännu mera solidt och som lika billigt och bekvämt fyller allmänhetens behof på aflägsnare trakter, ja, då må man icke hafva någon betänklighet vid att afskaffa sedelutgifningsrätten. Men tron I icke detta, är det då skäl att nu genast, utan att afvakta resultatet af det nyas profitid, omedelbart och i ett enda beslut oåterkalleligen dekrettera det gamlas fullständiga upphäfvande?

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Nyssnämnde ärade talare yttrade derjemte, att våra penningemän nog icke skulle, derest de enskilda bankerna komme att upphöra, låta sina kapital ligga obegagnade; de komme nog att bilda aktiebanker i stället. Ja, visst! Herrarne kunna vara fullt lugna för att, om vi afskaffa de enskilda bankerna, kommer en mycket stor del af dem att gå öfver till och fortsätta sin verksamhet i aktiebankformen. Men I kunnen vara lika vissa på, att denna verksamhet icke skall komma att förläggas till några småplatser; det är icke der som penningemännen komma att lägga ned sina pengar.

Den ärade talare som efter mig hade ordet, yttrade något som tydligtvis måste bero på en missuppfattning: Han förklarade det vara en alldeles obefogad godhet mot privatbankerna, om man utan att förordna om en gradvis fortgående indragning af deras sedelutgifningsrätt, ville befria dem från den solidariska ansvarigheten. Tror den ärade talaren verkligen, att den säkerhet som bankerna i det Kongl. förslaget åläggas ställa för sin sedelemission, är för allmänheten mindre tillfredsställande eller för bankerna mindre påkostande än den solidariska ansvarigheten? Jag tror mig kunna försäkra honom om motsatsen. Jag beder få nämna, att det är en oerhörd skillnad mellan den säkerhet, som nu föreslagits, och den, som nu är gällande. Om jag för min revers, särdeles om den är mycket stor, lemnar hypotek i guld eller statsobligationer, så måtte det väl innebära större säkerhet, än om jag ginge ut och skaffade hvilken borgen som helst, ja till och med om herrarne allesammans här tecknade under.

Handfången fullgod pant är bättre än den yppersta borgen. I synnerhet tror jag det är säkrare att hafva realpant för hvarje styfver, då såsom här är fråga om förbindelser till ett belopp af 50 millioner. Detta i fråga om pantens värde. I fråga om dess behaglighet för bankerna tillåter jag mig nämna, att jag förr en gång på annat ställe, nemligen inför de enskilde bankernas delegerade på bankstämman, redogjort för bankkomiténs förslag i detta hänseende, och jag kan försäkra herrarne att der icke var någon, som tyckte annat än att detta vilkor var mycket svårt och betungande för de enskilda bankerna och alla uttalade med en mun den önskan, att icke ett sådant vilkor blifvit uppställt. Då man nu likväl fordrat sådan säkerhet, ansåg sig bankerna böra utan invändning underkasta sig denna uppoffring och gjorde det därför att landet hade rättighet att fordra den yppersta säkerhet, som kunde presteras för den räntefria inlåning, som sedelutgifningsrätten innebär. Men säkert är att bankerna funnit mycket billigare och bekvämare, om de sluppit ifrån anskaffandet af denna realsäkerhet och såsom förut endast behöft hänvisa allmänheten till bankklottegarnes solidariska ansvarighet att trygga sig vid. Långt ifrån alltså att detta nya realpantssystem skulle vara någon eftergift åt de enskilda bankerna, är det tvärt om ett tungt och styft kraf, som man ställt på dem.

Jag har förut nämnt att Herr Carl Ifvarssons förslag synes mig vara det korrekteste i den delen, att det gör alla lika, träffar med sin sedelindragning alla banker och alla trakter i samma proportion. Men härtill måste jag inskränka mitt gillande. Förslaget rycker fram

mot målet, det medgifves; men det marscherar dithän i så rask takt, att jag fruktar att landet och näringarna icke hinna följa med, utan komma att stå på hufvudet.

Herr Gumælius: Vid den nu långt framskridna tiden och då jag föreställer mig att man så snart som möjligt vill komma ifrån denna §, för att kunna öfvergå till de öfriga, kan det icke falla mig in att länge vilja taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk med att till bemötande upptaga en hel del ohållbara satsar, som här blifvit framförda, men jag måste dock anhålla att med några ord få göra erinringar vid några af dem, som synas mig vara af större vikt än de öfriga.

Vi hafva här i dag likasom många gånger förut, ja, snart sagdt hvarje gång denna fråga varit före, hört framhållas de svårigheter att reda sig, som skulle uppstå för de enskilde medborgarne i synnerhet i de aflägsnare landsorterna och först och sist för landtbrukarne i vårt land, om man nu skulle vidtaga någon ändring i den sedelutgifningsrätt, de enskilda bankerna ega.

Läsa vi riksdagsförhandlingarne alltifrån 1840-talet och intill närvarande tid, skola vi öfverallt höra samma visa. Den har nu hållit i sig i fyra årtionden. Det är endast underligt att det oftast är från de stora städernas representanter, som denna omtanke för landtmännen ger sig till känna, och dessa herrar förklara alltid, att de visst icke tala i de enskilda bankernas intresse utan i de aflägsnare orternas, i landtmännens; men det ser nästan ut, som om landsortsrepresentanterne icke skulle förstå sin egen fördel, eftersom Riksdagen så väl på 1840-talet som nu icke skulle veta bättre än att undanbedja sig den hjälp, de enskilda bankerna sålunda erbjuda dem.

Och jag vill i samband härmed påpeka ett annat underligt förhållande. Från den sidans målsmän, hvilka anse de enskilda bankernas 148 afdelningskontor vara till så stor nytta för landet, sluter sig ytterst sällan någon enda till dem, hvilka yrka på anläggande af ett eller annat afdelningskontor från Riksbanken i någon trakt af riket. Här gälla sålunda icke samma grundsatsar med hänsyn till Riksbanken som i fråga om de enskilda bankerna. Man ser saken olika, då det gäller Riksbanken och då det är fråga om de kära privatbankerna, oaktadt dessa väl icke borde vara rädda för att få i sitt grannskap ett afdelningskontor från denna Riksbank med dess mycket omtalade svaghet och oförfarenhet!

Om man nu ser efter huru de enskilda bankernas 148 afdelningskontor äro placerade, tror jag att minst ett fyratiotal kunde strykas bort från de egentligt välgörande bankernas antal, nemligen alla de kontor, hvilka icke hafva annat skäl för sin tillvaro än att täfla med andra bankkontor på samma ort. Så är t. ex. förhållandet i Askersund, Eksjö, Ulricehamn m. fl. städer, der de enskilda bankerna, förmodligen der till förmådda af välgörenhetsdrift, hopsatt dubbla afdelningskontor, medan dessa orter godt skulle kunna reda sig med hvar sitt. Det skulle måhända då lånas mindre och uppstå färre konkurser i orterna, om de lånesökande finge hålla sig till blott ett kontor, i hvilket man

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts).*

bättre kände kundernas solidité. Med den banksekretess, man ätlas att bibehålla, vet nu icke det ena kontoret, oakadt det måhända är beläget i samma hus som det andra, hvad som insatts eller uttagits på andra sidan väggen; och så förvånas man, då man slutligen finner, att en kund, hvilken man vet ega 10,000 kronor och häfta i skuld för 5,000 kronor, icke är solid, utan kanske på andra sidan väggen är skyldig ytterligare 15,000 kronor och på andra orter möjligen mera.

De 40 nyssnämnda afdelningskontoren, d. v. s. dubletterna, tripletterna och, om jag så får säga, "septetten" — de sju afdelningskontoren från landsortsbanker här i Stockholm — skulle jag således vilja stryka bort från de välgörandes antal. Vi hafva ändå kvar 108 sådana kontor och af dem äro åtskilliga sådana, om hvilka det äfven från privatbankernas sida medgifvits, att de nog på somliga orter komme att bibehållas. Det tror jag också. På andra ställen, der kontoren lefva ett konstladt lif, egentligen blott för att sprida sedlar, böra de upphöra. Deraf uppstode icke någon skada. Genom sin tillvaro hindra de nu uppkomsten af mindre aktiebanker eller andra smärre bankinrättningar, hvilka eljest skulle kunna uppsamla ortens penningemedel och omsätta dem inom orten. Jag tror icke, såsom den nästföregående talaren, att man får antaga såsom gifvet, att, om afdelningskontoren stängdes, alla penningarne från landet skulle söka sig till några få stora centra. De skulle nog i många fall söka sig till centra i närheten och tilläfventyrs komma att mera befrukta den egna orten än de nu göra, då de ofta nog dragas bort derifrån till den enskilda bankens hufvudkontor, som måhända är beläget i en helt annan del af landet. Om man t. ex. i Askersund skulle förlora det ena af dervarande två privatbankskontor, nemligen det, som der inrättats af oskarshamnsbanken, skulle möjligen derigenom föranledas, att mera penningar spredes inom orten genom det andra kontoret, som ensamt vore kvar. Ty det är ju möjligt, att oskarshamnsbanken, till gengäld för sedelspridning, indrager från orten en del af dess penningetillgångar vid tider, då den anser sig kunna bättre använda dem i sin egen hemort än i södra Nerike. Sälunda kan ett afdelningskontor verka mera ondt än godt för den ort, det uppger sig vilja betjena.

För min del föreställer jag mig, att, om en banklag antoges, enligt hvilken de enskilda bankerna efter någon tids förlopp icke vidare skulle ega rätt att utgifva sedlar, så torde många af dessa banker öfvergå till aktiebanker och nog komme väl äfven en del af afdelningskontoren att bibehållas, om än blott minoriteten af de nuvarande. Der sådant behöfdes, komme väl också en del afdelningskontor att öfvergå till små ortbanker för begränsadt område, inom hvilket de då skulle tillgodogöra sig och omsätta ortens resurser, så godt ortens tillgångar och förmåga i den vägen medgäfve.

En talare på kristianstadsbänken, hvilken, liksom vi alla, numera är enbanksman åtminstone i teorien, ansåg emellertid, att utan sedelutgifning skulle de smärre enskilda bankerna och samtliga afdelningskontoren vara lifdömda; och han beräknade, att privatbankssedlarne icke borde antagas kosta det allmänna mera än vid pass $1\frac{1}{2}$ million om året. Om den beräkningen är riktig eller icke, lemnar jag för

ögonblicket derhän. Åtskilliga beräkna till högre belopp, ja till dubbelt så mycket, den skatt, staten sålunda gifver de enskilda bankerna, eller den inkomst, staten till deras fördel afstår; och för min del anser jag $1\frac{1}{2}$ million vara knappt räknadt; men jag skall dock för ögonblicket hålla mig vid den siffran. Men om således staten årligen skattar $1\frac{1}{2}$ million till de enskilda bankbolagen, är det ett bevis på, att en sådan näring, den att trycka sedlar och utpressa dem genom afdelningskontoren i landet, är naturlig?! Man brukar ju annars påstå, att en näring, som icke kan stå sig utan särskildt statsunderstöd, lever ett konstladt lif. Jag medgifver villigt, att de enskilda bankerna gjort mycket godt, på samma gång som jag vågar säga, att de gjort mycket ondt; låt vara, att soldot är till deras fördel på det godas sida. Men att de gjort så mycket mera godt än ondt, att skillnaden är värd en årlig skatt af vare sig halfannan eller tre millioner — den rätta siffran ligger väl emellan dessa belopp — kan jag näppeligen medgifva.

Man talar om hvilka ofantliga ryckningar det skulle medföra, om man vidtogte en sådan ändring, som blifvit föreslagen, ja, äfven om denna gjordes så varsamt, som de i den vägen längst gående vilja, om man framhåller, att Riksbanken är så obetydlig och de enskilda bankerna deremot så högst betydande. De senare hafva för närvarande ett kapital, deri inräknade grundfond, reservfond och reserverade medel, af 74 millioner kronor och detta är onekligen ett stort kapital; men Riksbankens kapital ensamt uppgår till närmare 50 millioner, och lägges detta till aktiebankernas 32 millioner, blir detta sammanlagdt 82 millioner emot de enskilda bankernas 74 millioner. Tyngdpunkten ligger således icke afgjordt hos de sistnämnda. Men jag medgifver, att, om man ser på insättningarne, hafva privatbankerna vetat uppsamla ett belopp, som för närvarande uppgår till 238 millioner kronor, under det att i aktiebankerna och Riksbanken för närvarande äro insatta sammanlagdt endast omkring 100 millioner, beroende till väsentlig del derpå, att Riksbanken icke lagt sig vinn om en sådan uppsamling. Beträffande privatbankernas inlånade 238 millioner ber jag dock få betona, att de väsentligen utgöras af sådana medel, som, vare sig de enskilda bankerna komma att fortfarande verka såsom sedelutgifvande banker, öfvergå till aktiebanker eller rent af upphöra, icke lära försvinna ur rörelsen, utan torde komma att gå ut genom andra bankluckor, om också icke af samma dyrbara träslag och infattning som de, genom hvilka dessa medel nu passera. Ty bankluckor komma nog att finnas och medlen komma nog att cirkulera genom dem lika väl som nu, om de äfven framdeles blifva mindre brokiga och gå ut såsom hårdt mynt eller såsom riksbankssedlar.

Vidare skall jag be att få nämna, att jag icke skulle hafva kunnat vara med om lydelsen af de paragrafer i lagen, hvilka angå sedlarnes fondering, om jag icke utgått från den synpunkten, att en amorterung af dem måste ega rum, till en början af tiokronosedlarne. Visserligen kan man säga, att det till en viss grad skulle blifva en bättre sedelfondering genom att i allmänt förvar insätta goda värdepapper, obligationer och inteckningar till motsvarande värde. Men på sedlarne står det, att de vid anfordran inlösas med guld, och så eländig enligt min

*Rörande
förslag till
lag angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Rörande förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

uppfattning fonderingen af de enskilda banksedlarne än är efter 1874 års banklag, får jag dock erinra, att der likväl finnas bestämmelser, som leda till en, om än ringa guldfondering.

I nu föreliggande förslag deremot talas icke alls om någon guldfondering, annat än i det fall att en bank vill öfverskrida sin sedelutgifningsrätt. Då måste man hafva guld och kan med två tredjedelar deraf begifva sig till Konungens Befallningshafvande för att få det satt inom lås såsom hypotek för den större sedelutgifningsrätt, hvaraf han vill begagna sig; men deri ligger dock för bankens sedelutgifningsrätt i dess helhet ingen större garanti, men väl synes mig det kungliga förslaget af 1886, jemfördt med banklagen af 1874, innebära ökad fara för att de enskilda bankerna skola i brydsamma tider anställa rusning mot Riksbanken och med ökad hastighet suga ut guldet från densamma. Denna fara har jag dock ansett att man kunde låta passera, i fall sedlarne blefve ställda på amortering. Under de närmaste åren finge bankofullmäktige se upp med större skärpa än förut; men faran skulle dock blifva öfvergående begränsad.

Det har å ena sidan sagts, att tiokronesedlarnes indragning skulle för de enskilda bankerna vara detsamma, som en indragning af hela deras sedelutgifningsrätt. Från andra sidan har det enskildt sagts mig och upprepats, att, då jag i den reservation, som jag bifogat Utskottets betänkande i denna punkt, icke föreslagit någon minskning i de enskilda bankernas sedelstock i sin helhet, utan blott föreslagit tiokronesedlarnes borttagande genom tioårig amortering, så skulle derigenom hafva gifvits dessa banker alltför fria händer, tillgodosetts dem alltför mycket. Jag tror verkligen också, att, om man borttog tiokronesedlarne, man äfven kunde gifva de enskilda bankerna något friare händer för öfrigt. Men när nu från deras sida säges, att detta icke skulle vara af något värde för dem, är det ju rationellare att minska deras sedelutgifningsrätt i den mån, som tiokronesedlarne komme att försvinna.

Jag är icke fullt med om något af de förslag, som här blifvit framställda. Skulle jag i den slutliga voteringen blifva ställd emellan Kongl. Maj:ts förslag, till hvilket privatbanksvännerna yrkat bifall, och herr Carl Ifvarssons förslag, som innehåller en fullständig amortering af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, kommer jag från min ståndpunkt att rösta för det senare. Jag ber emellertid att här få göra ett särskildt yrkande i samma rigtning, som det jag gjorde inom Utskottet, men med ett tillägg i den rigtning jag nyss antydde eller om minskning i de enskilda bankernas hela sedelutgifningsrätt i samma mån som rättigheten att utgifva tiokronesedlar skulle minskas. Herr Talmannen behagade på sidan 96 i Utskottets betänkande finna min reservation i denna punkt. Jag hemställer, att första och andra styckena af densamma bibehållas oförändrade; att derefter ett nytt stycke insättes; och att sista stycket bibehålles som det fjerde. Min hemställan är således, att paragrafens första stycke får samma lydelse som i Utskottets förslag; att andra stycket erhåller samma lydelse, som finnes på sidan 96 eller:

”Banksedlar må lyda endast å femtio, etthundra, femhundra och ett tusen kronor samt till och med år 1898 jemväl å tio kronor. Sist-

nämnda sedlar få dock, i förhållande till hvad banks på värdepapper grundade sedelutgifning högst må utgöra, icke hållas utelöpande till högre sammanlagdt belopp, än

fem tiondedelar under åren 1889 och 1890,	
fyra " " " 1891 " 1892,	
tre " " " 1893 " 1894,	
två " " " 1895 " 1896 och	
en tiondedel " " 1897 " 1898,	

efter hvilken tid sedlar å tio kronor icke vidare få af bankbolag utgifvas“;

Rörande förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

att derefter införes ett stycke af följande lydelse: *“I mån som bankernas rätt att utgifva sedlar å tiokronor sålunda inskränkes, minskas med motsvarande belopp vederbörande bankers sedelutgifningsrätt“*; samt slutligen att såsom fjerde stycket upptages sista eller tredje stycket i Utskottets förslag: *“Finner bankbolag — — — 30 § sägs.“*

På detta yrkande, anhåller jag om proposition. Men innan jag nu sätter mig, vill jag på samma gång uttala den förhoppning, som flera talare från olika håll redan uttryckt, att vi må ställa så till, att det blir något positivt resultat af redan vid denna Riksdag och icke blott ett afslag å alltsammans, samt att, då alla tyckas vilja vara med om att införandet af enbankssystemet icke bör undanskjutas till våra barnbarns barnbarns tid, vi ju förr dess hellre må finna det träd, hvori Markolfus skall hänga.

Då tiden nu var långt framskriden och ännu åtskillige talare anmält sig för yttrandes afgifvande uppskötts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.